

SUNDBY KIRKEGÅRD

UDVIKLINGSPLAN 2015-65

November 2015

SUNDBYKIRKEGÅRD

Udviklingsplan 2015-65

November 2015

Sundby Kirkegård
Udviklingsplan 2015-2065

Projektleder:

Annemette Fredslund Aagaard, Byens Drift, Center for Driftsudvikling, Arealudvikling

Planen er udarbejdet af:

Schul Landskabsarkitekter

Værkstedet, Finsensvej 78

2000 Frederiksberg

Medarbejdere:

Jonas Schul

Jane Schul

Rosa Nøss Bendixen

Troels Friis

Styregruppe:

Helle Holsøe, Byens Drift, Center for Driftsudvikling

Jens Ole Juul, Byens Drift, Center for Driftsudvikling, Arealudvikling

Lotte Stächer Christensen, Byens Drift, Kunderettet Drift

Nikolaj Hvingtoft Hansen, Byens Drift, Center for Drift Syd

Projektgruppe Sundby

Dannie Bøllehus, Byens Drift Syd

Janie Vivian Jensen, Byens Drift Syd

Linnea Fosdal Stern, Vand og VVM, Byens Anvendelse

Marianne Linnée, Kirkegårde, Byens Drift

Mette Christensen, Byens Drift Syd

Michael Brix, Byens Drift Syd

Nini Wolf, Byens Drift Syd

Ove Pedersen, Byens Drift Syd

Stine Helweg, Kirkegårde, Byens Drift

Tina Hintzmann, Byens Drift Syd

Kort

Schul Landskabsarkitekter

Foto

Schul Landskabsarkitekter

Grafisk tilrettelæggelse

Schul Landskabsarkitekter

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	s.8
VISION FOR SUNDBY KIRKEGÅRD	s.11
Strategiske retninger for Sundby Kirkegård	s.12
SUNDBY KIRKEGÅRD IDAG	s.15
Sundby Kirkegård - 1 ud af 5	s.16
Beliggenhed og afgrænsning	s.17
Eksisterende forhold og et historisk rids	s.18
Brønshøj/Sundby Kirkegårds vigtigste udfordringer	s.20
PLANENS RAMMER OG INITIATIVER	s.23
De 5 spændningsfelter på Sundby Kirkegård	s.24
UDVIKLINGEN AF SUNDBY KIRKEGÅRD	s.27
Orientering og indsatsområder	s.28
Landskabsarkitektonisk struktur: karakterer	s.30
Gravsteder og zoner	s.32
Logistik og akser: et tydeligt hieraki	s.34
Ankomst	s.36
Rekreative zoner og praktiske funktioner	s.38
KIRKEGÅRDENS STRUKTUR - BEPLANTNING	s.41
Kirkegårdens udvikling og beplantning	s.42
Lapidarium	s.44
Urnehaven	s.48
Den klassiske kirkegård med urnehave-model	s.54
Katolske gravsteder	s.58
Lunden - urnefælles	s.60
Lunden - kistefælles	s.64
Lunden - askefælles	s.68
GRAVSTEDER	s.73
Lige nu tilbyder Sundby Kirkegård	s.72
Gravstedstyper	s.73
Ny urnemodel	s.74

INDLEDNING

Ned gennem tiderne og i alle kulturer har man haft skik for at tage sig af de døde på sømmelig og værdig vis. Skikkene har ganske vist varieret stærkt, men det ændrer ikke på det forhold, at man til alle tider har følt sig forpligtet overfor de døde. De skikke, der kendetegner den måde, man begraver på, fortæller om, hvordan mennesker lever og tænker i et samfund.

Kirkegården - hvordan den ser ud – afspejler også det omkringliggende samfund. Vi kan derfor aflæse både vort samfunds historie og dets nutidige fortælling i kirkegårdens udseende og måden, den anvendes på. Historien, vi kan aflæse, findes i de tidstypiske gravsteder og monumenter, de karakteristiske grønne strukturer, de bevaringsværdige mure og bygninger samt i måden kirkegården er indrettet på. Nutidens samfund afspejles i typen af gravsteder, der efterspørges, i måden, begravelsen foregår på samt i den ændrede brug af kirkegården generelt. Dog går udviklingen langsommere på kirkegården end i resten af samfundet – her udspiller naturens og årstidernes sceneri sig - og denne langsomhed har stor betydning for kirkegården som sted.

De fleste af Københavns Kommunes kirkegårde er oprindeligt planlagte ud fra helhedsmæssige betragtninger, således at de i dag overvejende fremtræder som velfungerende og æstetisk smukke grav- og uderum med et stort rekreativt potentiale.

Størsteparten af kirkegårdenes areal er oprindeligt disponeret til traditionelle kistegravsteder, som i dag er en gravstedsform, der kun efterspørges i begrænset omfang. I takt med at disse gravsteder hjemfalder og nedlægges, mister områderne deres præg af traditionel kirkegård - med den tætte struktur af kistegravsteder omgivet af hække - og afløses af spredte gravsteder i græs. Da urnebegravelse i dag er den foretrukne begravelsesform, har det som konsekvens, at kirkegårdene har plads i overskud.

Byen omkring kirkegården udvikler sig tilsvarende i takt med tiden. Nutidens tendenser går i retning af, at flere flytter til byen. Dermed øges behovet for kvalitative, grønne arealer i byen. Mange bruger cyklen som transportmiddel, og ønsket om at understøtte denne klimavenlige transportform udmønter sig i flere og bedre cykelruter igennem byen. Hele byen påvirkes af ændringer i klimaet med stigning i antallet af skybrud som eksempel.

Disse forhold betyder, at der er behov for en udviklingsplan, der kan sikre en overordnet retning og styring af kirkegårdens fremtidige udvikling. Udviklingsplanen skal sikre, at nye behov og ønsker tænkes sammen med de eksisterende rammer på en måde, der tilgodeser kirkegårdens primære rolle som begravelsesplads, værner om de kulturhistoriske og landskabelige værdier og samtidig peger fremad i forhold til nyt indhold og nye funktioner. Endvidere skal en udviklingsplan sikre tilstrækkelig fleksibilitet til at kunne rumme fremtidige ønsker til både begravelse og rekreation.

Nærværende udviklingsplan for Sundby Kirkegård er udarbejdet i 2015 og er dækkende for perioden 2015-2065.

Udviklingsplanen er en rammeplan, der fastlægger, hvilke pleje- og udviklingsinitiativer, der vil være hensigtsmæssige at gennemføre for at opfylde planens vision. Der følger ikke midler til realisering af disse initiativer med planen.

Udviklingsplanen er udarbejdet på baggrund af "Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065", der er politisk besluttet i Teknik- og Miljøudvalget i Københavns Kommune i 2015. Udviklingsplanen er desuden udarbejdet i samarbejde med et kirkegårdsbrugerråd bestående af ansatte ved Københavns Kommune og Bispebjerg Kirkegård, samt borgere og repræsentanter fra relevante organisationer, råd og institutioner med interesse i kirkegårdens udvikling

og pleje. Arbejdet med udviklingsplanen har desuden været fulgt af en projektgruppe fra Københavns Kommunes Teknik- og Miljøforvaltning, Byens Drift, Byens Udvikling og Byens Anvendelse. Boligforeninger omkring kirkegården har deltaget i workshops og har dermed medvirket til arbejdet med udviklingsplanen.

”Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065” har tre hovedformål: det ene hovedformål er, at kirkegårdene fremover skal kunne imødekomme befolkningens ønsker til alsidige gravstedsformer, eksempelvis mere pladskrævende begravelsesformer som begravelse i skov.

Det andet hovedformål er, at kirkegårdene fremover skal udgøre en mere aktiv del af københavnernes rekreative liv.

Det tredje hovedformål er, at kirkegårdene fremover skal udvikles under hensyntagen til de fem grundlæggende spændingsfelter:

- 01 - KOLLEKTIV RESSOURCE / PERSONLIGT RUM
- 02 - HYLDEST TIL LIVET / RUM TIL SORG
- 03 - PLADS TIL ALLE / IKKE PLADS TIL AL ADFÆRD
- 04 - HJEMMEVANT / FREMMEDGJORT
- 05 - TIDLØST STED / STED I UDVIKLING

Alle tre hovedformål bør realiseres i respekt for hver kirkegårds kulturhistoriske værdier og landskabelige særpræg samt i respekt for kirkegårdenes primære funktion som begravelsesplads og rum for sorg. Ligeledes skal kirkegårdenes udvikling ske under hensyn til, at kirkegårdene har betalende gravsteds kunder, som forventer en kontinuitet i kirkegårdens æstetik, funktion og drift over en lang periode.

Politikken, der er fælles for de fem kirkegårde, formulerer den overordnede retning for kirkegårdenes udvikling over de næste 50 år og agerer konkret afsæt for fem udviklingsplaner for henholdsvis Assistens, Bispebjerg, Brønshøj, Sundby og Vestre Kirkegårde.

VISION FOR SUNDBY KIRKEGÅRD

STRATEGISKE RETNINGER FOR SUNDBY KIRKEGÅRD

STRATEGISKE RETNINGER FOR SUNDBY KIRKEGÅRD

”Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065” identificerer for hver kirkegård de vigtigste udfordringer, kirkegården står overfor de kommende år. Disse udfordringer modsvarer i politikken af en række strategiske retninger, der anviser udviklingsinitiativer, som understøtter de tre hovedmål i politikken, nemlig at kirkegårdene fremover skal imødekomme befolkningens ønsker til alsidige gravstedsformer, at kirkegårdene fremover skal udgøre en mere aktiv del af københavnernes rekreative liv og at kirkegårdene fremover skal udvikles under hensyntagen til de fem spændingsfelter i politikken.

De fire strategiske retninger for Sundby Kirkegård er:

UDNYT KIRKEGÅRDENS PLADSMÆSSIGE POTENTIALER MERE OPTIMALT

Fremover bør udviklingen på især den gamle del af kirkegården planlægges med fokus på at imødekomme efterspørgslen på gravpladser fra lokalområdets voksende befolkning. Det er også på denne del af kirkegården, man fremover kan overveje at skabe plads til de nye og mere pladskrævende gravstedsformer, som kunderne i stigende grad efterspørger.

SKAB STØRRE HELHED I KIRKEGÅRDENS ÆSTETISKE UDTRYK

Der bør arbejdes hen imod et mere samlet og harmonisk æstetisk udtryk på Sundby Kirkegård. Dette skal ikke forhindre udviklingen af nye tiltag på området, men snarere sikre at disse er med til at styrke kirkegårdens helhed.

ÅBN KIRKEGÅRDEN OP OG INVITER OMVERDENEN INDENFOR

I dag er der ikke særligt nem adgang til Sundby Kirkegård fra nærområdet. Denne udvikling skal vendes, og kirkegården skal integreres bedre i lokalområdet. Der skal arbejdes med at invitere omverdenen indenfor uden at gå på kompromis med stedets stærke kirkegårdsidentitet. Især på kirkegårdens gamle del vil der, grundet den lave belægningsgrad, være gode muligheder for at invitere brugerne ind og skabe mere plads til rekreative aktiviteter, imens respekten for kirkegården som begravelsesplads bibeholdes.

UDVIKL KIRKEGÅRDEN I SAMKLANG MED AMAGERS STIGENDE DIVERSITET

Når kirkegårdens tilknytningsområde udvides til ikke kun at inkludere det lokale Amager, men også den nyere bydel Ørestaden samt Bryggen og Amager Strand, er det nødvendigt at arbejde med at gentænke kirkegårdens brugerprofil. Sundby Kirkegård kan over de kommende årtier opleve nogle af de samme udviklingstendenser som de store urbane kirkegårde. Større mangfoldighed både socialt, kulturelt, religiøst og økonomisk samt større diversitet i de ønsker og behov, folk har til rekreativ brug af kirkegården. Dette fordrer en åbenhed overfor dialog med lokalsamfundet og en lydhørhed overfor nye måder at opfatte og forstå kirkegården på. Men samtidig fordrer det også, at Sundby Kirkegård står endnu stærkere på sin historie og på sin identitet som en kulturhistorisk ressource. Kirkegården bør fungere som en kilde til viden om lokalhistorien og tilbyde en stærk fortælling om Amagers fortid, nutid og fremtid.

SUNDBY KIRKEGÅRD IDAG

SUNDBY KIRKEGÅRD - 1 UD AF 5

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

EKSISTERENDE FORHOLD OG ET HISTORISK RIDS

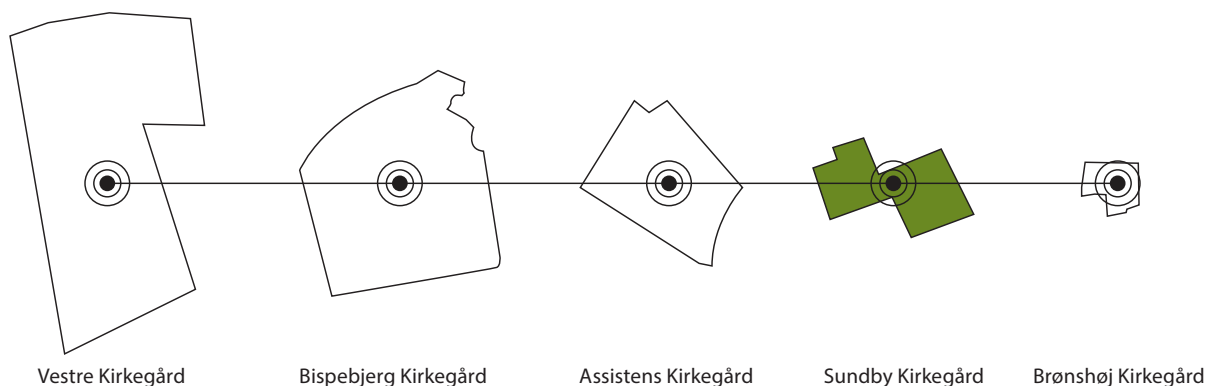
SUNDBY KIRKEGÅRDS VIGTIGSTE UDFORDRINGER

SUNDBY KIRKEGÅRD - 1 UD AF 5

Den nye del af Sundby Kirkegård er en meget aktiv lokalkirkegård med mange begravelseshandlinger og en høj koncentration af gravsteder. Sundby Kirkegård har sit eget krematorium, der betjener hele Amager. Kirkegården gennemkrydses af to asfalterede stier, hvor det er muligt både at cykle og løbe. Dette udnyttes dog kun i meget begrænset grad. Sundby Kirkegårds nye del er, i lighed med Brønshøj Kirkegårds, præget af en meget klassisk dansk kirkegårdsæstetik med tætliggende gravsteder; mange af dem med perlegrus, adskilt af rækker af hække. Mange hække er dog i de senere år fjernet af driftsmæssige hensyn.

Sundby Kirkegårds nye del rummer en variation af traditionelle gravstedsformer for både kister og urner. Her findes både traditionelle kistegrave, kistefællesgrave, traditionelle urnegrave, urnefællesgrave i græsareal, askefællesgrav, samt gravsteder for børn. Yderligere rummer denne del af kirkegården et kolumbarium, som er en urnehal med små pladser til urner i et indendørs lokale.

Den eneste reelle særafdeling på Sundby Kirkegårds nye del er den katolske afdeling. Her er efterspørgslen på gravsteder stigende, og det kan med tiden blive nødvendigt at tænke en udvidelse af denne afdeling med i udviklingen af kirkegården.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Amager er, med Ørestad og flere andre områder, i kraftig befolkningsmæssig tilvækst, hvilket ligeledes skal medtænkes i udviklingen af kirkegården.

Kirkegården bruges ikke i særligt høj grad til rekreative formål, og i lighed med Brønshøj Kirkegård er området snarere i sig selv et hvilende område end et rekreativt opholdssted.

Sundby Kirkegårds placering

EKSISTERENDE FORHOLD OG ET HISTORISK RIDS

Sundby Kirkegård blev etableret i 1872, og efter flere udbygninger er kirkegården i dag på 10 hektar. Kirkegården blev anlagt på initiativ fra beboere på Amager, der ønskede et alternativ til Tårnby Kirkegård.

Sundby Kirkegård er helt særlig i sin opbygning, da den rummer to sektioner – en gammel og en ny – som er delt af Kastрупvej. Området omkring Sundby Kirkegård er karakteriseret ved en stor diversitet i både befolkningssammensætning, boligformer og bydele af forskellig karakter.

Kirkegårdens gamle afdeling ophører efter gældende bestemmelser med at være kirkegård i 2020 og vil herefter overgå til rekreative formål. Den gamle del af Sundby Kirkegård har et landskabeligt præg og har flere åbne arealer, og den adskiller sig dermed fra det traditionelle kirkegårdspræg, som kendetegner den nye del, som er den del, rapporten beskæftiger sig med og som derfor omtales som Sundby Kirkegård.

SUNDBY KIRKEGÅRDS VIGTIGSTE UDFORDRINGER

DER MANGLER PLADS TIL NYE GRAVSTEDSFORMER

På Sundby Kirkegårds nye del bruges stort set al pladsen til gravsteder. Men i takt med at udviklingen peger væk fra individuelle kistegrave og over imod alternative gravstedsformer i større fællesområder, må brugen af pladsen på Sundby Kirkegård gentænkes. Der mangler en plan for gravstedsafdelingernes udvikling, så der kan skabes fleksibilitet i den fremtidige planlægning af gravsteder. Her skal sikres en balance i forholdet mellem de enkelte grave som personlige rum overfor de fælles områder som en kollektiv ressource.

DELE AF KIRKEGÅRDEN MANGLER STRUKTUR

Kirkegårdens udvikling har været præget af spontane og ustrukturerede indslag, hvilket har resulteret i et noget uharmonisk udtryk. Sundby Kirkegårds nye del mangler således en overordnet struktur til at binde den sammen.

NÆROMRÅDET FORANDRES, OG ET NYT LOKALMILJØ SKABES

I takt med at byen omkring Sundby Kirkegård udvikler sig, skal der arbejdes med spændingsfeltet mellem de hjemmevante og de fremmedgjorte på kirkegården. Der vil være folk, der færdes hjemmevant på området, fordi Sundby i længere tid har været en meget aktiv kirkegård med stærke relationer til lokalsamfundet. Samtidig vil beboere fra det nye Ørestadsområde muligvis udfordre følelsen af lokal identitet, da de ikke har den samme tilknytning til stedet. Deres måde at bruge kirkegården på vil sandsynligvis forandre den eksisterende forståelse af gravstedspraksis og af Sundby Kirkegård generelt.

SUNDBY KIRKEGÅRD INVITERER IKKE DE REKREATIVE BRUGERE IND PÅ DEN GAMLE DEL

Næsten hele området på Sundby Kirkegård er belagt med gravsteder, og der er derfor ikke meget plads tilovers til at målrette til rekreativ brug. I dag besøges stedet primært af skolebørn og gravstedsbrugere – to grupper som går godt i spænd. Området bliver primært brugt som kirkegård og ikke som grøn, rekreativ ressource.

Stisystem efterlader uudnyttet plads og understøtter ikke den overordnede struktur

Stisystem efterlader uudnyttet plads og understøtter ikke den overordnede struktur

Svagt defineret område med potentiale for smuk lundkarakter

Fint område med skummelt præg. Bør lysnes og åbnes op

Et vandelement som ikke udfolder sit potentiale og lever et "hemmeligt liv". Ikke inspirerende for ophold

PLANENS RAMMER OG INITIATIVER

DE 5 SPÆNDINGSFELTER PÅ SUNDBY KIRKEGÅRD

DE 5 SPÆNDINGSFELTER PÅ SUNDBY KIRKEGÅRD

Udviklingsplanen for Sundby Kirkegård tager udgangspunkt i de fem spændingsfelter i "Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065". De fem spændingsfelter viser den kompleksitet, der er til stede på byens kirkegårde og de fungerer som et filter, der sikrer, at fokus er på at udvikle kirkegårdene på en måde, som værner om deres primære rolle som begravelsesplads samtidig med, at de udvikler sig som 'sted' og skaber mening og værdi. Spændingsfelterne indgår som udgangspunkt for alle udviklingsplanens indsatsområder og beskrives summarisk nedenfor.

Nedenfor beskrives spændingsfelterne for Sundby Kirkegård.

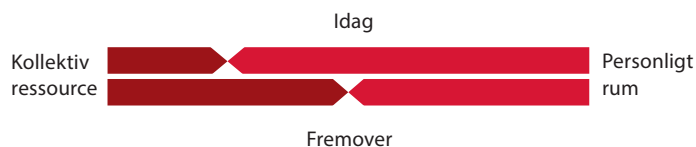
01 - KOLLEKTIV RESSOURCE / PERSONLIGT RUM

Idag

Sundby Kirkegård byder på fred og ro samt muligheder for naturoplevelser. Som kollektiv ressource er kirkegården ikke særlig kendt i lokalområdet og bliver kun brugt til gennemgang og ophold i begrænset grad.

Fremover

Kirkegården bør fungere som en kilde til viden om lokalhistorien og indgå mere aktivt som kollektiv ressource i lokalområdet. Flere åbninger og gennemgangsmuligheder samt et mere samlet harmonisk udtryk bør tilstræbes med henblik på landskabeligt at understøtte de personlige gravrum.

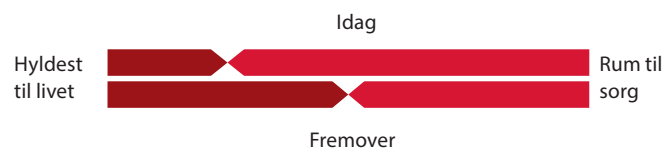
02 - HYLDEST TIL LIVET / RUM TIL SORG

Idag

Sundby Kirkegård er aktiv med mange begravelseshandlinger og gravsteder. Her tilbydes traditionelle gravstedsformer, men der mangler plads til nye gravstedsformer.

Fremover

Den hyldest til livet, som kirkegården også bør rumme kan etablering af nye, frodige naturpræg. Kirkegården bør udvikles ud fra et helhedsmæssigt sigte, således at kirkegården forbliver attraktiv som rum til sorg, men også kan tiltrække lokale borgere, der har lyst til at nyde naturen. Opholdspladser bør indtænkes.

03 - PLADS TIL ALLE / IKKE PLADS TIL AL ADFÆRD

I dag

I dag rummer Sundby Kirkegårds en fin balance imellem at være rum med plads til alle og at være en gravplads, hvor der ikke er plads til al adfærd. Denne balance vil muligvis forskydes fremover, når kirkegården vil skulle rumme et stigende antal kister og urner fra et større tilknytningsområde.

Fremover:

Helhedsskabende strukturer, flere åbninger og gennemgangsmuligheder vil formentlig have en positiv effekt på besøgstallet. Det bør tilstræbes, at den balance, der findes her i dag, fremover opretholdes mest muligt, når kirkegården åbnes op for såvel adgang som nye grupper af gravstedskunder.

HJEMMEVANT / FREMMEDGJORT

I dag

Kirkegården er stærkt lokalt forankret og er – på grund af sin størrelse – relativt nem at finde rundt i. Kirkegårdens brugere er hovedsagelig gravstedskunder, som er fortrolige med kirkegården og gartnerne og føler sig trygge og stedkendte her. Dog der visse steder struktur og harmoni og områder virker uplanlagte.

Fremover:

I takt med at Sundby Kirkegård forandrer sig og møder nye besøgende, er det nødvendigt at gøre den mere overskuelig, tilgængelig og attraktiv for borgerne, således at også disse vil føle sig hjemmevante her.

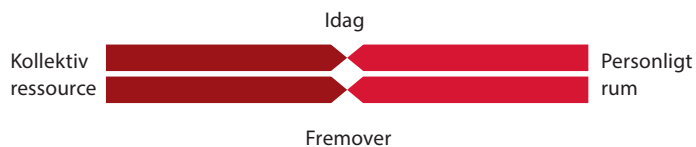
TIDLØST STED / STED I UDVIKLING

I dag

Sundby Kirkegård er præget af en traditionel dansk kirkegårdsæstetik med tætliggende gravsteder, adskilt af rækker af hække og stier med perlegrus. Det oprindelige udtryk er i overvejende grad bevaret.

Fremover

Fremover bør udviklingen på den nye del af kirkegården planlægges med fokus på at imødekomme efterspørgslen fra lokalområdets voksende befolkning på såvel gravpladser som nye gravstedsformer. For at dette skal kunne lade sig gøre, er det nødvendigt at lukke afdelinger ned i en periode, for derefter at omlægge dem til klarere strukturer og nye gravstedsformer.

UDVIKLINGEN AF SUNDBY KIRKEGÅRD

ORIENTERING OG INDSATSOMRÅDER

LANDSKABSARKITEKTONISK STRUKTUR: KARAKTERER

GRAVSTEDER OG ZONERING

LOGISTIK OG AKSER: ET TYDELIGT HIERAKI

ANKOMST

REKREATIVE ZONER OG PRAKTISKE FUNKTIONER

ORIENTERING OG INDSATSOMRÅDER

2015 16 17 18 19 20 21 22 23 24 2025

LANDSKABSARKITEKTONISK STRUKTUR

Et klart grønt hierarki sikrer, at kvaliteterne i kirkegårdens rum kommer tydeligt frem og styrker mulighederne for at orientere sig i kirkegårdens, nogle gange lidt uoverskuelige, landskab. For oplevelsen af kirkegården, som et levende og stærkt miljø, er en tydelig vekslen mellem forskellige karakterfulde områder af fundamental betydning.

ZONERING MELLEMLER GRAVSTEDER OG REKREATIVE OMRÅDER

En zonerings af gravområder er en central del af udviklingsplanerne. Den sikrer, at pårørende kan have deres eget rum, mens kirkegården også kan byde flere mennesker ind, som ikke kommer for at besøge et gravsted. Her kan skabes nye gravrum. Med zonerings skabes også en tydelig orientering for besøgende, så man som gæst kan finde til et rekreativt område eller et fredfyldt gravrum.

ANKOMST

En ny ankomst bør prioriteres højt og være med til at introducere fortællingen om kirkegården som et miljø, der aftvinger respekt og værdighed, men også inviterer omgivelserne indenfor.

AKSER OG FORBINDELSSESSTEDER

Et tydeligere hierarki i vej- og stinet giver orientering og tryghed. Rundt om på kirkegården er en række centrale forbindelsessteder, som henligger uden særlige karaktertræk eller indslag af landskabsarkitektonisk betydning. Her kan opnås et stort kvalitetsløft med en relativt lille indsats.

DEN REKREATIVE ZONE

Rekreative områder, der etableres i respekt for roen og ceremonierne på kirkegården, kan være med til at skabe en mere livfuld, men også tryk kirkegård. Både de mennesker, der slår sig ned i græsset og de traditionelle kirkegårdsgæster kan opleve det som et positivt tilskud til besøget, at kirkegården rummer plads til liv.

- Tydeligt beplantningshieraki
- Ankomst

INDSAT SOMRÅDE – LANDSKABSARKITEKTONISK STRUKTUR: KARAKTERER

Diagram over den landskabsarkitektoniske struktur

Som på de øvrige Københavnske kirkegårde er beplantningens hierarki sløret af opbrudte hækforløb og uklar overgang mellem de forskellige afsnit. De enkelte gravområders plantekarakterer bør strammes op: Planen rummer en større differentiering mellem kirkegårdens karakterer. Langs randen udvikles en åben lundkarakter med fritstående træer og løgplæne. I centrum af kirkegården fokuseres på den klassiske hækindkransede gravrums karakter, hvor der gives plads til nye urnehavemodeller. Omkring kirken etableres urnehaver med servitut og en ny katolsk afdeling. Gravrummene kan alle få fornyet styrke ved en indplantning af tematiske plantninger der understøtter stedets karakter.

Hermed understøttes strategien om at genoprette en struktur på kirkegården og skabe den rumfølelse, som er så vigtig for det æstetiske helhedsindtryk og kirkegårdens begravelsesfunktion. Dette vil lade de enkelte afdelingers særegne præge træde frem.

Stierne trænger til opstramning flere steder og er nogle steder så misligholdte, at de kan virke utrygge for brugerne. En gennemgribende renoveringsstrategi bør sikre, at disse atter fremstår som det tydelige skelet på kirkegården.

En kombination af opgradering af belægninger og ny og bedre belysning vil skabe en større tryghed for de besøgende på kirkegården. Med det rette hierarki i belægninger, signaleres også, hvor kørsel kan foregå:

Køreveje forbliver i asfalt, men kan suppleres med nyt toplag med gruskarakter og nye brostenskanter. Hovedstier kan lægges i jævne chaussésten og mindre stier i slotsgrus eller tilsvarende. Hermed styrkes kvaliteten betragteligt, orienteringsmulighederne forbedres, og hastigheden dæmpes.

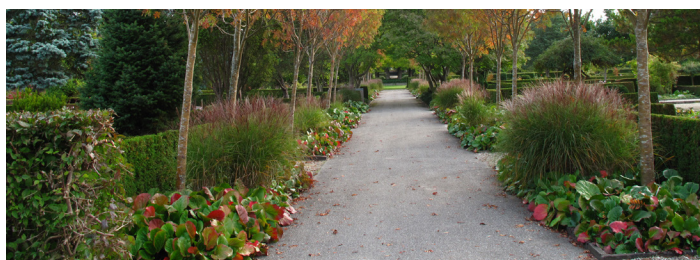
KATOLSK

LUND

KLASSISK KIRKEGÅRD MED URNEHAVER

URNEHAVER

LAPIDARIUM

INDSATSOMRÅDE - GRAVSTEDER OG ZONERING

 Rene begraveshaver

 Zoner med overvægt af gravsteder

 Zoner med fokus på rekreativt ophold

 Hjemfalder til rekreativ brug

 Bevaringsværdige gravsteder

 Gravsteder i brug

 Askefælles

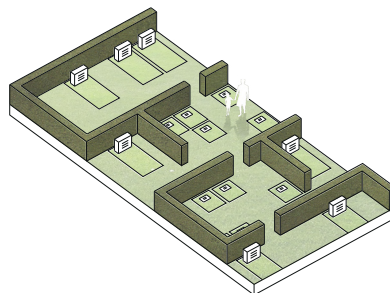
 Gravsteder skal fjernes

 Bevaringsværdige gravsteder der skal fjernes

Zoneringskort. På kortet vises også hvilke gravstederskal fjernesforatopnådenønskede struktur.

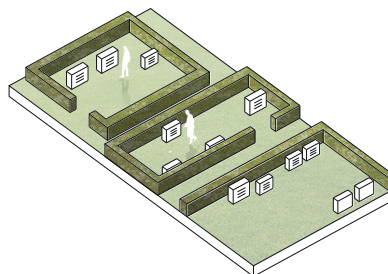
RENE BEGRAVELSESHAVER

Størstedelen af Sundby Kirkegård skal alene være forbeholdt begravelseshaver. I disse områder vil det være nødvendigt at blande kiste- og urnegrave, ellers vil områderne miste deres tætte og samlende karakter, når der opstår for mange huller. Her arbejdes med nye gravstedsformer og nye tilbud. Siddep-ladser kan hjælpe ældre besøgende til at finde ro og tage et kort hvil, men temaet er gravplads og respekt for sorgen.

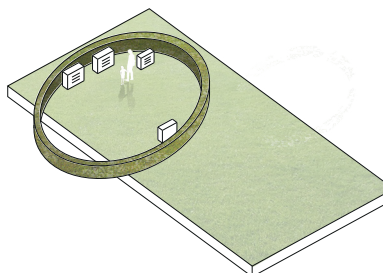
ZONER MED OVERVÆGT AF GRAVSTEDER

Gravfunktionen er i fokus; det er tydeligt hvornår man bevæger sig ind i et gravrum. Stierne imellem gravstederne kan bruges til gåture og stille ophold, men man er 'beskyttet' som gravstedsbesøgende. Alligevel er her plads til nicher, hvor man kan slå sig ned uden at forstyrre de besøgende til gravstederne.

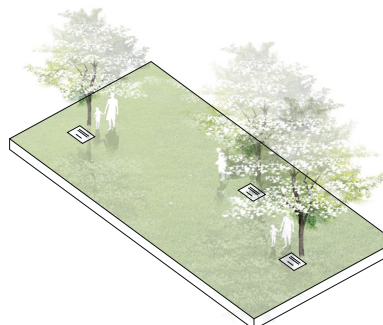
ZONER MED FOKUS PÅ REKREATIVT OPHOLD

Her samles grave, som stadig er i funktion, i mindre skærmede områder inden for zonen. Det er pladsen udenom omkransningen, som er i fokus - der gives mulighed for anden rekreativ brug, da gravstedsområderne er tydeligt definerede. På Sundby Kirkegård er der primært tale om lapidariet og områder, der grænser ind til hospitalet.

HJEMFALDER TIL REKREATIV BRUG

Områder, hvor gravfunktionen er ophørt allerede i dag. De grave, som stadig er placeret her, vil kunne markeres med eksempelvis et træ, og når graven hjemfalder, bliver træet stående. Derved får gravstedet sin egen forankring og er tydeligt, indtil stenen forsvinder.

INDSATSOMRÅDE - LOGISTIK OG AKSER: ET TYDELIGT HIERARKI

En mere værdig belægning af bedre kvalitet, eksempelvis chaussésten med bordurestenslinjer, etableres på hovedstiforbindelserne, forpladsen samt de to cirkelformede (vende-) pladser. Den skrå vej fra kapellet til den runde plads nedlægges til fordel for mere begravelsesplads og bedre opholdszoner. Dette gøres primært for at opnå en roligere struktur, hvor det er nemmere at orientere sig, men også for at undgå de mange små trekantede områder, der ikke egner sig til begravelse.

Der etableres to nye indgange til kirkegården, en mod Backersvej, hvor der i dag er problemer med folk der trænger igennem hegnet, og en mod hospitalet - ud for hospitalets kapel. Denne åbning rummer et rekreativt potentiale såvel for kirkegården som for hospitalets patienter og besøgende.

En opstramning af alleerne og randbeplantningen er endnu et fokuspunkt som har stor betydning for orienteringen på kirkegården samt oplevelsen af kirkegården som et tidløst sted med en ophøjet ro.

ALLÉERNE

Birkealleen har karakter af fritstående træer i græs. Træerne er vortebirk og optræder med ret forskellig vækstform, der sandsynliggør at der er tale om frøformerede planter af selve arten. Denne karakter passer i høj grad til netop birketræernes placering, selv om denne øger risikoen for påkørselsskader. En underplantning vil heller ikke være særlig let, idet birkens overligt liggende rodsystem vanskeliggør både etablering og overlevelse for eventuelle bunddækkeplanter.

Alleen af paradisæbletræer er af ukendt sort og det må derfor anbefales at kirkegården tager kontakt til en specialplanteskole i træernes blomstringstid, således at sorten kan fastslås af hensyn til muligheden for indplantning af samme sort og fastholdelse af det ensartede allépræg. Træerne står i modsætning til birkealleén langs en klippet hæk, i en smal strimmel af græs. Strimlen giver ikke megen mening, hverken rent æstetisk eller driftsmæssigt og bør erstattes med en samlende bunddækkende beplantning, der i det lang løb vil være lettere at pleje og mindske risikoen for skader på træerne.

Alléen af fuglekirsebær løber langs hækken ind mod hospitalet. Der ses ikke ansats til frugter, hvorfor der kan være tale om

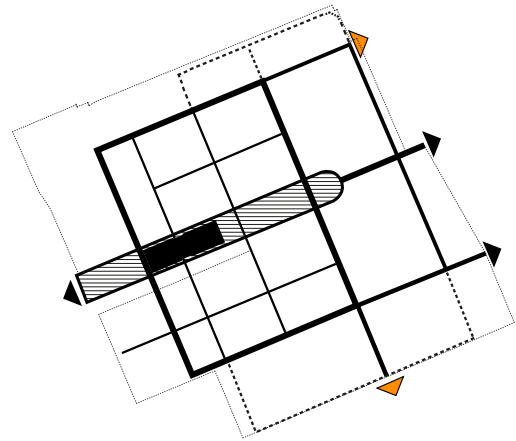

Diagram af kirkegårdens

- Nye åbninger
- Veje
- Alléer

sorten 'Plena', der er fyldtblomstret og derfor steril. Træerne står ligeledes i græs, men i en bredere strimmel, der giver mere mening i forhold til både træernes størrelse, vejens bredde og hækkens højde.

Enkelte steder er etablerede mindre staudebeplantninger, der dog virker lidt løsrevne i forhold til helheden. Den arbejdsindsats, der lægges i disse områder ville komme flere til gavn og glæde, hvis de blev placerede i forbindelse med de kommende rekreative områder og i forbindelse med den kommende åbning af kirkegården mod hospitalet.

TIDSLINJE

Der fortsættes med indplantning af samme art og sort i alle alléerne, hvor de i dag er gået i opløsning. Græsset skrælles af paradisæblealleén og der plantes bispehue.

BEPLANTNING

Birkealleén

Betula pendula, vortebirk (ingen frøkilde)

BEPLANTNING

Paradisæble-alléen

Malus sp., sort undersøges

Visualisering af rund plads, hvor det ses at det bliver nemmere at orientere sig på kirkegården

BUNDPLANTNING

Epimedium pinnatum ssp. *colchicum*, finnet bispehue

FUGLEKIRSEBÆR-ALLÉEN

Prunus avium 'Pleno', fyldtblomstret fuglekirsebær

RANDPLANTNING

Randplantningen langs kirkegårdens grænser mod Backersvej og sine steder langs Kastropvej er meget massiv, i særdeleshed i sommersæsonen. Kirkegården inviterer således ikke de forbipasserende indenfor i den grad, det kunne ønskes. En gennemgang af den eksisterende randplantning med henblik på udtynding, hvor det er muligt at fremdrage fuldkronede træer og en opstamning andre steder, hvor trærækken er for sammenvokset til at kunne opnå at blive til selvstændige træer og en rydning andre steder, hvor vegetationen ikke er værdifuld nok, til at blive bevaret. Her kan eventuelt suppleres med indplantning af nye overstandere, der kan bidrage til en bedre samlet karakter af randplantningen.

Under de lysnede træer kan etableres en mere oplevelsesrig buskbeplantning af lavere blomstrende og/eller stedsegrønne buske, der tillader forbipasserendes indkik til selve kirkegården.

BEPLANTNING

Bunddækkende buske til randplantning, løvfældende
Ribes aureum, guldribs
Rhodotypos scandens, rhodotypos
Physocarpus opulifolius 'Amber Jubilee', blærespiræa
Cornus sericea 'Farba', pilekornel
Kolkwitzia amabilis 'Syvdal', dronningebusk

BUNDDÆKKENDE BUSKE TIL RANDPLANTNING, STEDSEGRØNNE

Viburnum 'Pragense', kvalkved
Ilex x meservae 'Blue Princess', *Ilex x meservae* 'Blue Prince', blågrøn kristtorn
Prunus laurocerasus 'Van Nes', laurbærkirsebær
Taxus baccata 'Nissens Præsident', taks
Pyracantha 'Solei d'Or', ildtorn

OVERSTANDERE

Pinus sylvestris, skovfyr
Elaeagnus angustifolia, smalbladet sølvblad
Sorbus 'Dodong', røn

BUNDPLANTNING

Hedera helix, vedbend

INDSATSOMRÅDE - ANKOMST

Forpladsen er et vigtigt indsatsområde.

I dag virker det lidt som en "bagside", ligegyldigt hvor man kommer fra. Forpladsen rummer mulighed for både at tilbyde mere værdighed omkring kapellet og begravelserne og give en bedre sammenhæng med kirkegården.

Parkeringen flyttes fra den nuværende, kapelnære placering ned til indkørslen og ud til siderne, så bilerne ikke er det første man ser, når man træder ud af kapellet. I stedet fredeliggøres den del af pladsen, der er umiddelbart ud for kapellet.

Værdige, helårsfungerende tilplantninger under de eksisterende træer og en hævning af pladsens terræn i forbindelse med et belægningsskift kan formidle forpladsens funktion som forlængelse af kapellet. Der er ikke nedlagt parkeringspladser i planen, men kun sket en flytning af de eksisterende.

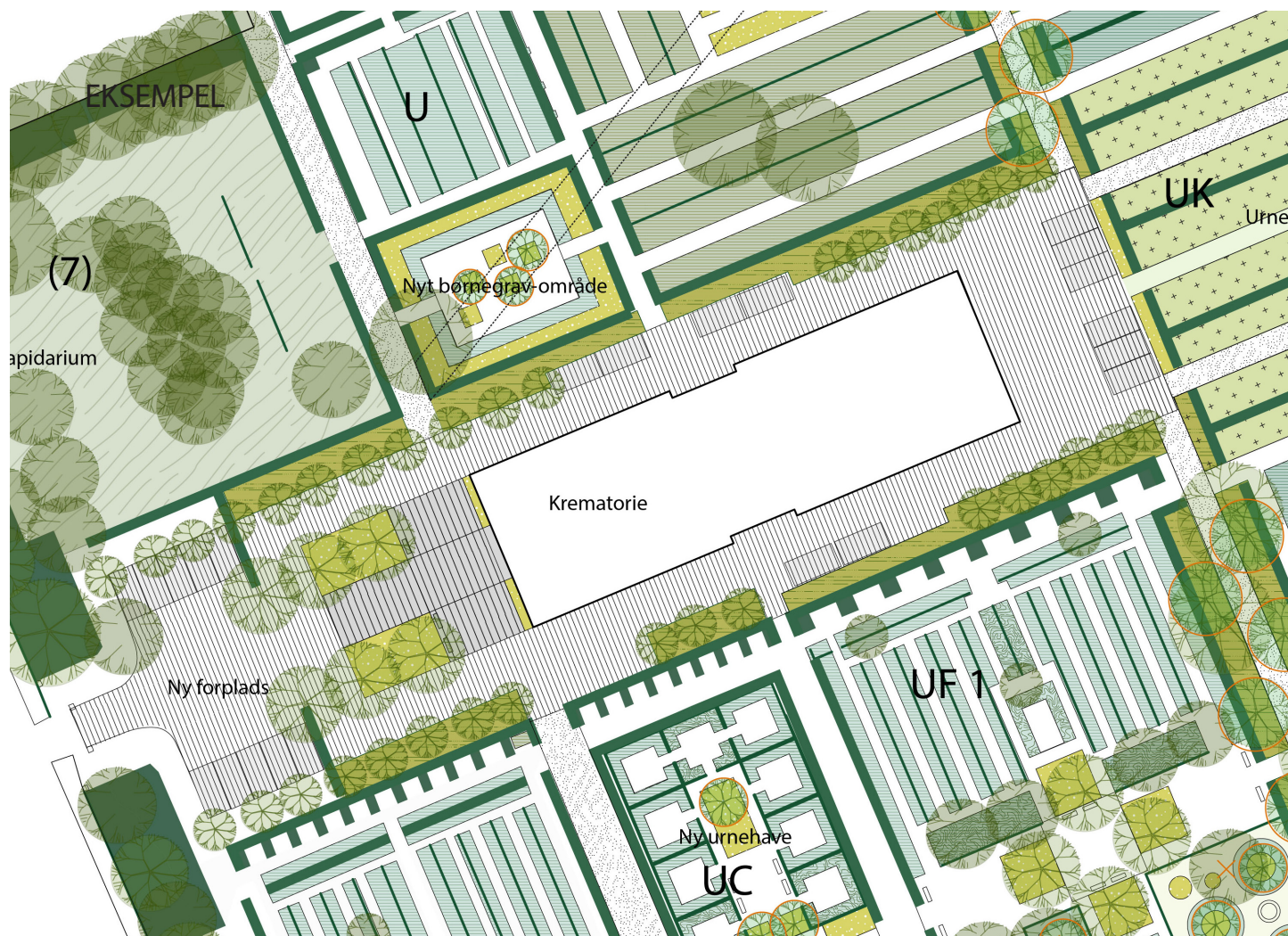
En lidt større plads til ophold kan etableres ud for venterummet på sydsiden af krematoriet gennem en flytning af cyklerne til en placering lidt længere bagved.

De eksisterende parkeringspladser bag krematoriet forbliver, men lægges i en anden belægning, der gør at området vil fremstå mere som en plads, når der ikke er biler. Den præcise placering bør afstemmes med bedemændenes rutiner.

Eksempel på en mere indbydende ankomst til kirkegård og krematorie

Eksempel på en ny ankomstflade og pladسدannelse ved åbningen til Kastrupvej i 1:500

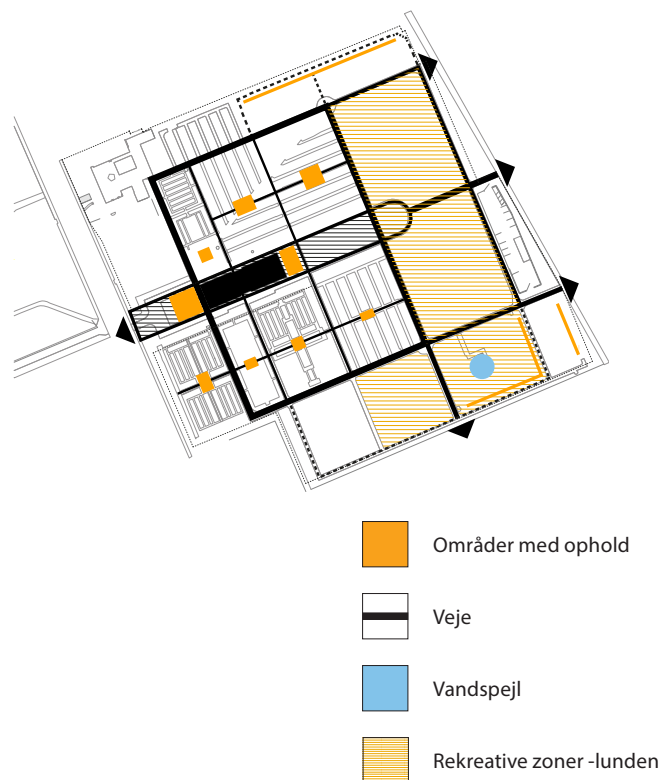
INDSATSOMRÅDE - REKREATIVE ZONER OG PRAKTISKE FUNKTIONER

De nuværende rekreative zoner ligger i dag spredt, men lidt udefineret rundt om på kirkegården. Nogle virker som om de bare er placerede i ledige hjørner, andre som om de er opståede tilfældigt ved borgernes egen brug. Heller ikke siddepladserne omkring det nuværende vandelement i det fælles urnegravsområde er særlig indbydende og er hverken tilfredsstillende for gravstedskunderne eller andre brugere af kirkegården. Ved at udpege særlige områder, hvor der ikke begraves, og hvor man med smukt inventar og fin beplantning kan understøtte opholdsfunktioner, kan der på kirkegården komme bedre balance imellem spændingsfelterne: stille steder og plads til liv.

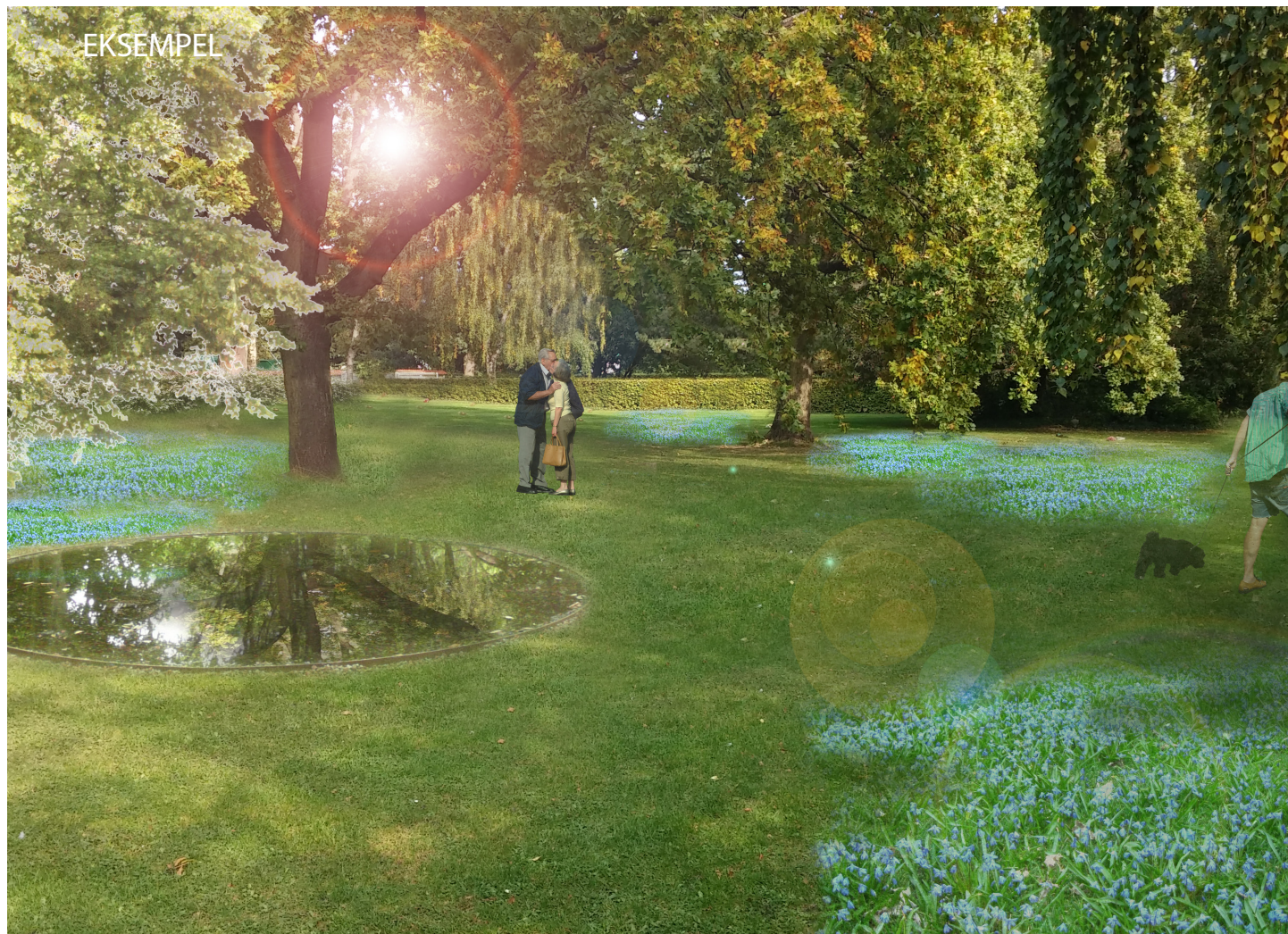
I lundkarakteren, hvor gravsteder hjemfalder, kan græsarealer overgå til rolige, rekreative formål med plads til ophold. Gravstedsfunktionen ophører med planerne delvist fra i dag og resterende gravsteder kan indgå i en smuk og værdig hjemfaldsproces. I disse zoner findes der såvel bevaringsværdige grave som gravsteder, der stadig er i brug. Disse kan markeres og skærmes på en stille måde, fx med et træ eller en busk, måske suppleret med en bænk hist og her. Hermed kommer de enkelte gravsteder ikke til at "stå og flagre", men vil kunne indgå i sammenhæng med en smuk, parkagtig karakter. Når gravstedet hjemfalder, vil planten stå tilbage og være en del af det rekreative rum.

De praktiske funktioner som affaldshåndtering, skraldespande mv. bør gennemgående have et væsentligt løft og indtænkes mere diskret i skærmede nicher omkring bænkmiljøer og tilsvarende pauserum.

Diagrammet angiver placeringen af de rekreative områder.

Visualisering af stemningen i lunden

EKSEMPEL

De rekreative områder skal indbyde til en rolig adfærd, hvor man kan gå ture eller sidde og nyde roen og de grønne arealer. Det er hensigten at de rekreative områder lever op til kirkegårdens fem spændningsfelter.

KIRKEGÅRDENS STRUKTUR - BEPLANTNING

KIRKEGÅRDENS UDVIKLING OG BEPLANTNING

LAPIDARIUM

URNEHAVEN

DEN KLASSISKE KIRKEGÅRD MED URNEHAVE-MODEL

KATOLSKE GRAVSTEDER

LUNDEN - URNEHAVER

LUNDEN - KISTEFÆLLES

LUNDEN - ASKEFÆLLES

KIRKEGÅRDENS UDVIKLING OG BEPLANTNING

Kommunens træpolitik skal tilgodeses og denne peger bl.a. på, at særligt værdifulde træer i København må ikke fældes uden politisk godkendelse, at der generelt skal plantes flere træer i København og at der skal sikres et varieret træartsvalg i København. For at understøtte dyrelivet er det vigtigt at have et betydelig indslag af træer og buske, der producerer føde i form af frø og frugter og eg, tjørn, røn og æble er blandt de træer man kan indplante i mere ekstensive arealer på kommunens kirkegårde.

Forslag til lettere og lysåbne træer, samt træer der er egnet til kirkegårdsdrift og trives med løbende urnenedsættelser fremgår af de konkrete afsnit i udviklingsplanen.

På Sundby kirkegård er der sket det samme som på mange andre kirkegårde: En del af de rumdannende hække omkring de forskellige grave og områder på kirkegården er sparet væk. Dette medvirker til at gøre helhedsindtrykket udflydende og får de tilbageværende hække til at virke løsrevne og usammenhængende.

De rumdannende hække bør retableres omkring urnegravene og kistegravene i form af traditionelle, klippede hække. Traditionelle hække på kirkegårde er oftest stedse-grønne planter som taks, thuja og buksbom. Til udfyldning anvendes selvfølgelig planter af samme type som de eksisterende, mens der til nyanlæg kan anvendes andre, og mindre traditionelle arter og sorter. Både bærmispel, kirsebærkornel og kejserbusk er i stand til at blomstre, selv om de holdes klippede.

Omkring nyanlæg kan anvendes uklippede, fritvoksende og blomstrende hække til såvel urnefælles- som kistefællesområderne. De nævnte hække er gennemsnitlig 1 m. i højden.

BEPLANTNING

KLIPPEDE, STEDESEGRØNNE HÆKKE

Ilex crenata 'Convexa', japansk kristtorn til erstatning for buksbom

Taxus baccata 'Melfardii', taks

Thuja occidentalis 'Smaragd', thuja

Eksempel på en tydelig stramt optrukket allé med bunddække og klippet hæk

Eksempel på hvordan hække bruges til at understøtte kirkegårdens stisystem

KLIPPEDE, LØVFÆLDENDE HÆKKE

Amelanchier lamarckii, bærmispel

Carpinus betulus, avnbøg

Cornus mas, kirsebærkornel

Ribes alpinum 'Dima', fjeldrøbs

Viburnum x bodnatense, kejserbusk

FRITVOKSENDE HÆKKE

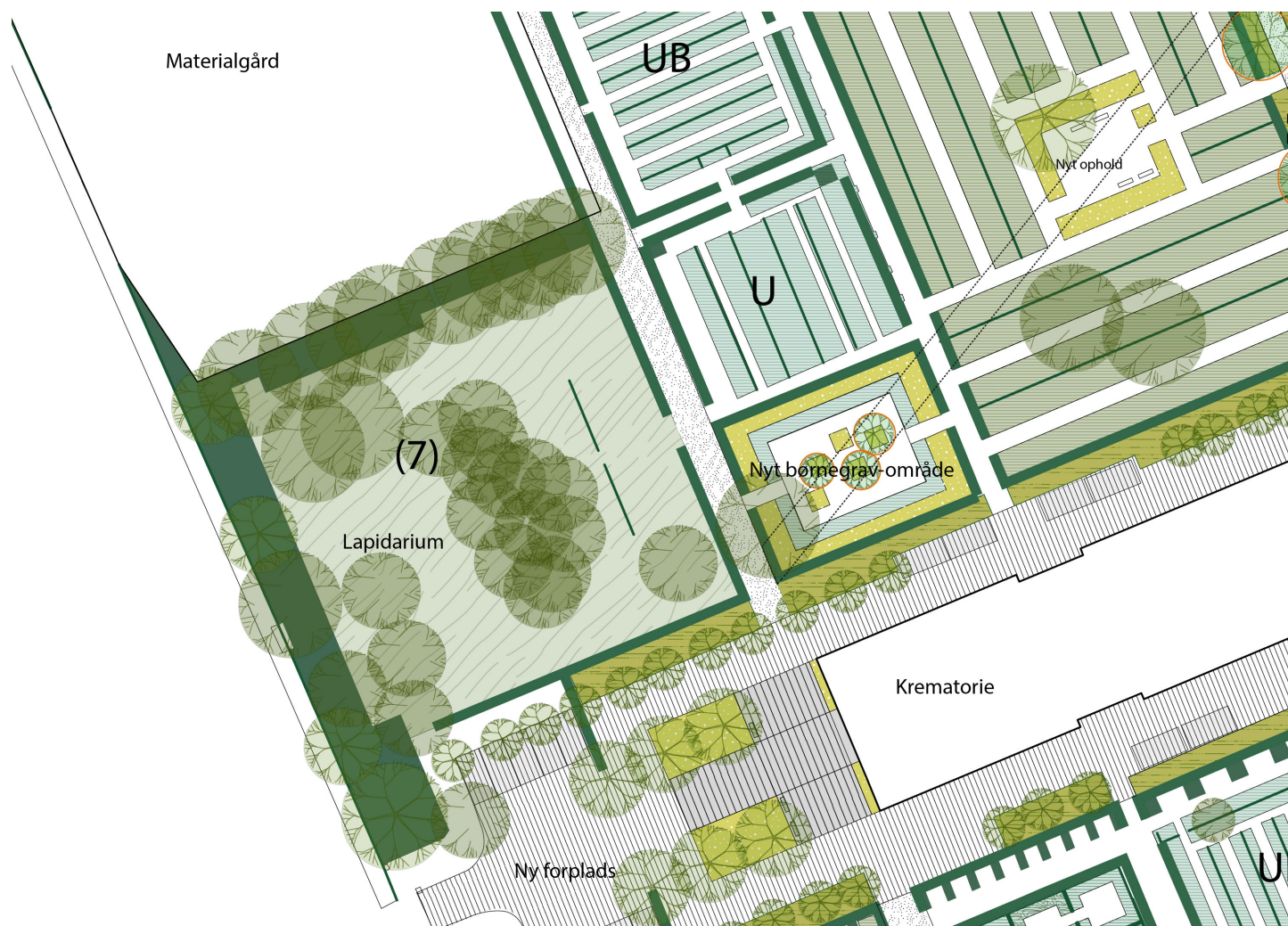
Spiraea betulifolia, birkebladet spiræa

Aronia melanocarpa 'Viking', surbær

Eksempel på hvordan trægrupper kan bruges til at fylde tomme områder ud, uden at blokere udsynet

LAPIDARIUM

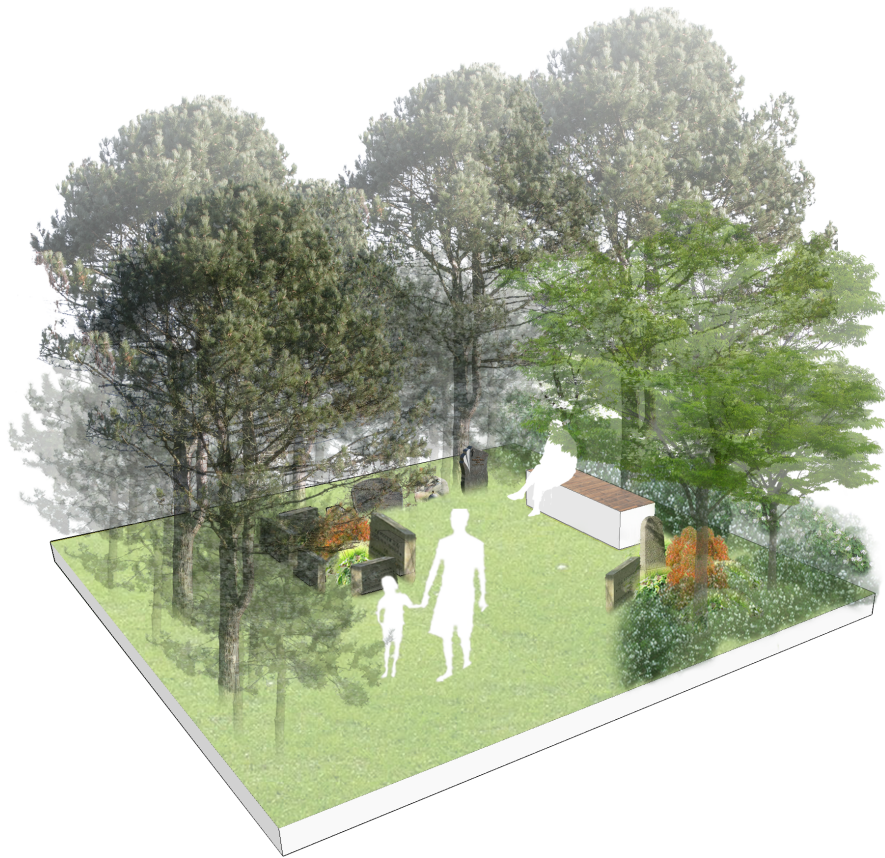

Nedslagkortet viser lapidariet, i område nr. 7 i 1:500

Området er allerede et særligt stemningsfuldt sted, der indbyder til eftertænksomhed og fordybelse.

Lapidariet udvikles med stor respekt for den eksisterende karakter og de få gravsteder, der er i brug her i dag. Særlige bevaringsværdige gravsten fra andre områder kan indpasses her, efterhånden som områderne omlægges og skifter karakter.

Den meget skyggende træbevoksning bør udtyndes lidt for at give lys til en mere varieret beplantning i bunden.

Vignet der illustrerer lapidariets rumlighed og beplantningens betydning

2015

2020

2025

2030

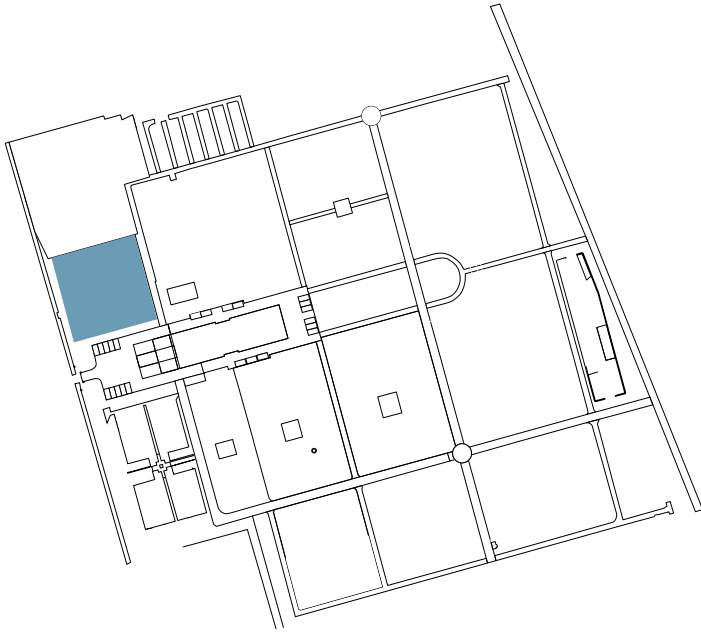
Tomme gravsteder udfyldes med hæk skulpturer

Bunddække og solitærtræer

Rekreative elementer introduceres eks. bænke

Ny indkransning og samlet stisystem

LAPIDARIUM

Diagrammet viser lapidariets placering på kirkegården

BEPLANTNING

For at undgå at gravsteder og gravsten i lapidariet kommer til at optræde som løsrevne elementer, skal beplantningen medvirke til at give en samlende helhed, der fungerer hele året rundt. Hovedvægten lægges på hvidblomstrende, bunddækkende, stedsegrønne planter, der kan give et imødekomende indtryk, med elementer af årstidsvariation. Det er planter som hasselurt - lav, tæt bundplante til mindre flader næsten usynlig blomstring og som vedbend, der er velegnet til lidt større flader. Herimellem grupper af skovfrytle, en stedsegrøn græs med lysere grøn bladfarve og bregner som guldskælsmangeløv, en vintergrøn bregne.

Årstidsvariation kommer gennem brug af planter som hvidblomstret påskekløkke, storblomstret bispehue, liljekonval, hosta, koreansk fjerbusk, hvid fredløs, høstanemone - herved dækkes det meste af året sammen med tidlige forårsløg som dorotealilje og narcis 'W.P. Milner'.

PLANTEFORSLAG

Stedsegrøn bund

Asarum europaeum, hasselurt
Hedera helix, vedbend
Luzula sylvatica, skovfrytle
Dryopteris affinis, guldskælsmangeløv

Årstidsvariation

Helleborus x orientalis 'Alba', hvidblomstret påskekløkke (jul-roseart)
Epimedium grandiflorum, storblomstret bispehue
Convallaria majalis, liljekonval
Hosta 'Sum and Substance', løvfældende hosta med lysegrønne blade
Aruncus aethusifolius, koreansk fjerbusk
Lysimachia ephemerum, fredløs med gråligt og frøstande
Anemone hupehensis 'Honorine Jobert', høstanemone

Hosa 'Sum and Substance'

Epimedium grandiflorum

Asarum europaeum

Hydrangea Kyushu

Luzula sylvatica

Anemone 'Horine Jobert'

Aruncus aethusifolius

Leucojum vernum

Hedera hibernica

Forårsløg

Leucojum vernum, dorotealilje

Narcissus 'W.P. Milner'

Blomstrende buske

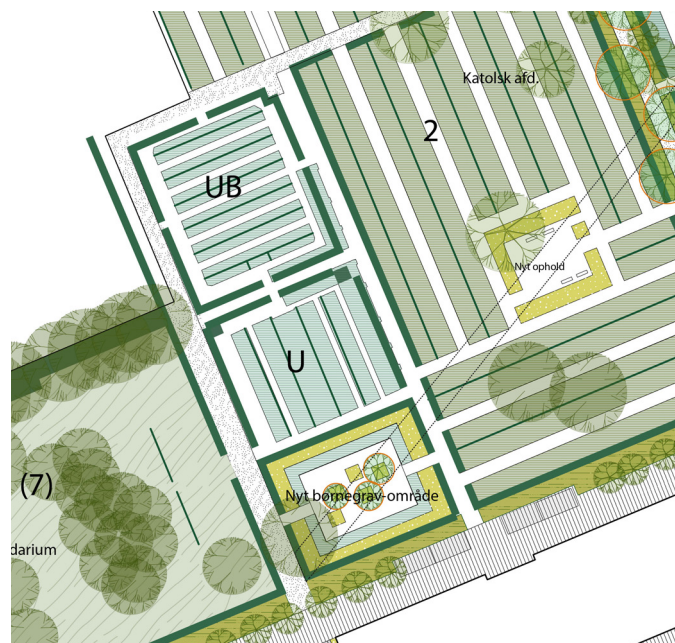
Hydrangea paniculata 'Kyushu', havehortensia

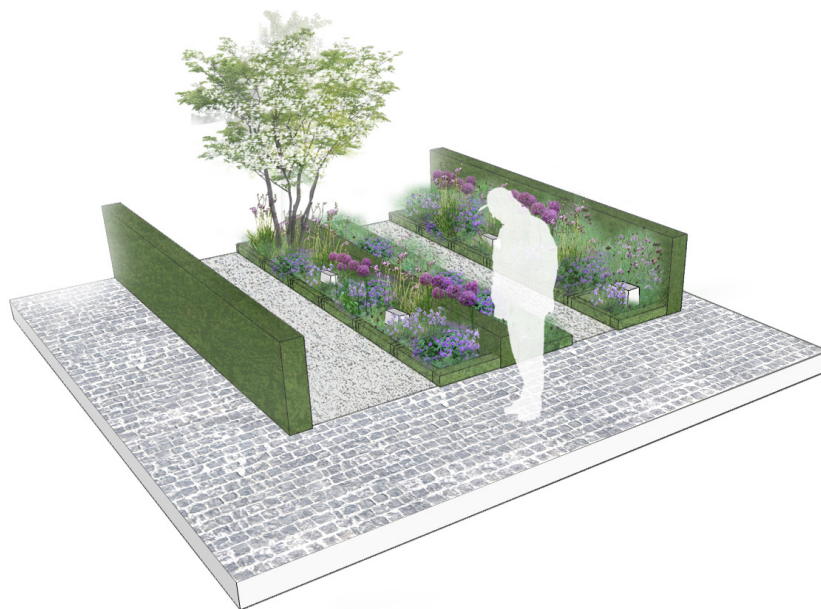
Pieris floribunda, amerikansk pieris

URNEHAVEN

Nedslagkortene viser nogle af de færdige urnehaver i 1:1000

Vignet der illustrerer urnehavens rumlige udtryk

2015

2020

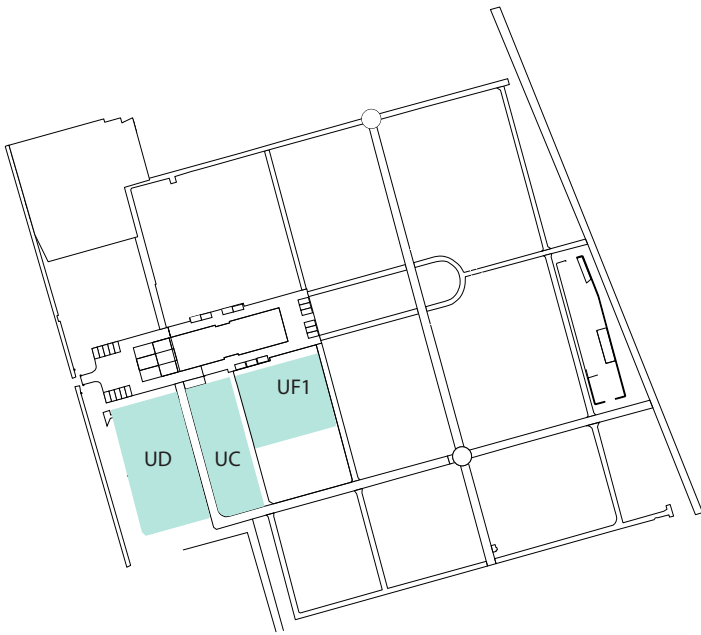
2025

Tomme gravsteder udfyldes med hæk skulpturer

Bunddække og solitærtræer

Ny indkransning og samlet stisystem

URNEHAVEN

Diagrammet viser placeringen af urnehaverne UD, UC og UF1 på kirkegården

Urnehaven består af en række forskellige, mindre urnehaver med varierende beplantning og struktur, samt af børnegravsområdet. Urnehaven ligger nærmest kapellet og har det tætteste og mest koncentrerede udtryk. Så vidt det er muligt etableres opholdsområder i centrum af hver urnehave.

UD UF1

Begge disse urnehaver er velfungerende og forbliver nogenlunde som de er i dag. Midterhækkene genetableres, hvor de mangler og områdehækken retableres. Området med Ølandsfliser skal renoveres. Servitut-urnegravene fortsætter med anlægsgeometri og æstetik i sin nuværende form.

Tidslinje:

Hækkene retableres.

UC

Der er stoppet med gravstedssalg i dette område for at skabe mulighed for etablering af nye gravstedsformer. Dette er et oplagt gravrum til at skabe nye urnehaver på steder, hvor der er hjemfaldne gravsteder på begge sider af ryghækken. Her kan denne nedlægges, der kan etableres gennemgående sti fra den ene gravstedsgang til den anden og de eksisterende gravsteder kan underopdeles til urnegravsteder.

Disse nye urnegravhaver kan både anlægges med almindelige urnegravsteder og som servitut-urnegravsteder med en fælles, karaktergivende beplantning. Der er allerede i dag flere steder, hvor det er muligt.

Hvor det er muligt etableres en ny lille opholdsplads med et træ, som ud over rekreativ kvalitet også giver et tiltrængt pejlemærke i området. Et karaktergivende træ kunne være smalbladet sølvblad. Det et letløvet træ med grålige blade og små, duftende gule blomster, der efterfølges af spiselige frugter. I vintertilstanden har de unge grene hvidlige barkfarver, der ligeledes giver det en fin vintersilhouet. Træet er meget robust og tåler en række forskellige voksepladsforhold. Med sin grålige farve, vil det gøre det let at orientere sig og finde frem til kirkegårdens opholdspladser. Da træet er letløvet vil det give

Aegopodium podagraria Variegata

Lamium maculatum

Potentilla fruticosa

Malus toringo

mulighed for en fin underplantning af bunddækkende stauder/ løg, der kan være med til at give årstidsvariation.

Urnegravhaverne tættest på stien og opholdspladsen foreslås anlagt som servitutgrave for at skabe en sammenhæng i haven.

Tidslinje

Området bør udfases helt, hvorefter strukturen med hække og grusstier etableres. I mellemtiden kan man plante ledige områder til med bunddækkende stauder, der senere vil kunne genbruges ved etableringen af nye gravområder.

PLANTEFORSLAG

Træ

Elaeagnus angustifolia, smalbladet sølvblad

Serviturnehave

Lamium maculatum 'Pink Pewter', plettet tvetand
 Athyrium niponicum 'Pictum', gråløvet fjerbregne
 Helleborus orientalis 'Album', hvid påseklokke
 Lysimachia ephemerum, fredløs med gråligt løv og vinterfrøstande.

URNEHAVEN

Diagrammet viser placeringen af urnehaverne UF3, BG, U, UB og nye børnegrave på kirkegården

UF, UF 2 og UF3 -Børnegrave

Store områder med nedlagte grave i midterområdet er groet til i buskads, der virker voldsomt og gør ophold u-indbydende. UF bør lægges om til urnegrave og lettere beplantning i forbindelse med etablering af opholdsmuligheder. Se ovenfor.

Børnegravsområdet er vigtigt og er et fokusområde. Her er de pårørende med den største sorg og det største behov for trøst og livsmod. Det skal derfor være et sted, der både er en hyldest til livet og giver plads til sorg og stilhed.

Især UF3 er lidt trist og for regelret, og her er potentiale for et mere værdigt og oplevelsesrigt sted. Det er vigtigt at her er dufte, blomstring og farver, som opløfter og trøster.

Det ene område omlægges til en mere legende, poetisk karakter med små blomstrende træer i græs med cirkler af grave omkring. Det andet som små rum mellem hække, men med et andet tema. Rækker bør undgås i fremtiden. Et opholdsområde etableres i forbindelse med børnegravsområdet.

Tidslinje

Omlægning kræver planlægning og lukning af området. Det nye urnegravsområde i afd. 2, som etableres i forbindelse med at skråvejen lukkes, kan evt. blive et nyt børnegravsområde, så man kan standse salget af gravsteder på UF2 og UF3.

Udfasning af Uf2 og UF3 kan gøres ved at starte indplantningen af små træer eller buske, når gravstederne henfalder, så områder forberedes på omlægningen og ikke virker "glemt".

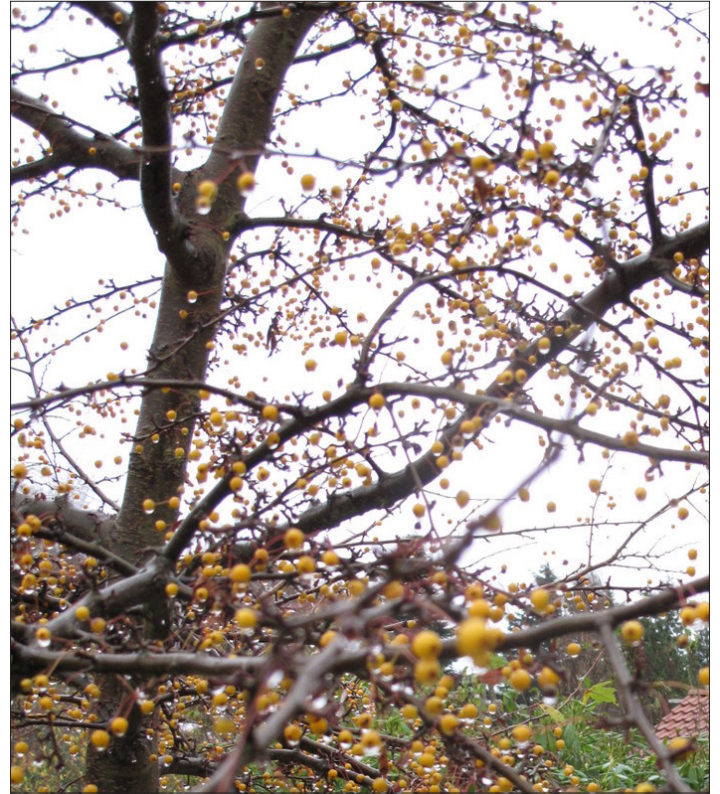
Aegopodium podagraria Variegata

Lamium maculatum

Potentilla fruticosa

Malus toringo

BEPLANTNING

Paradisæbler er et oplagt valg til karaktertræ på børnegrave – navnet i sig selv er associationskabende og rummer mange oplevelsesværdier. Malus toringo – hvis korrekte botaniske navn er japansk prydeble – har en smuk blomstring med åbne, hvide blomster, der efterfølges af små gule frugter, holder sig på træet til langt hen på efteråret. Træet får desuden fine gul-røde høstfarver.

En fin lille busk til et børnegravsområde kunne være hvidblomstrede potentiller – enten den grønløvede 'Abbotswood' eller den gråløvede og lavere 'Manchu'. Selv om potentiller måske opfattes som værende lidt kedelige, er de hvidblomstrede heldigvis ikke så almindelige og deres meget lange blomstringstid giver dem en positiv karakter. Alternativt kan hvidblomstrede bunddækkeroser som 'Diamant', der både er sund, længeblomstrende og får hyben, være en mulighed.

PLANTEFORSLAG

Træer

Malus toringo, japansk prydeble

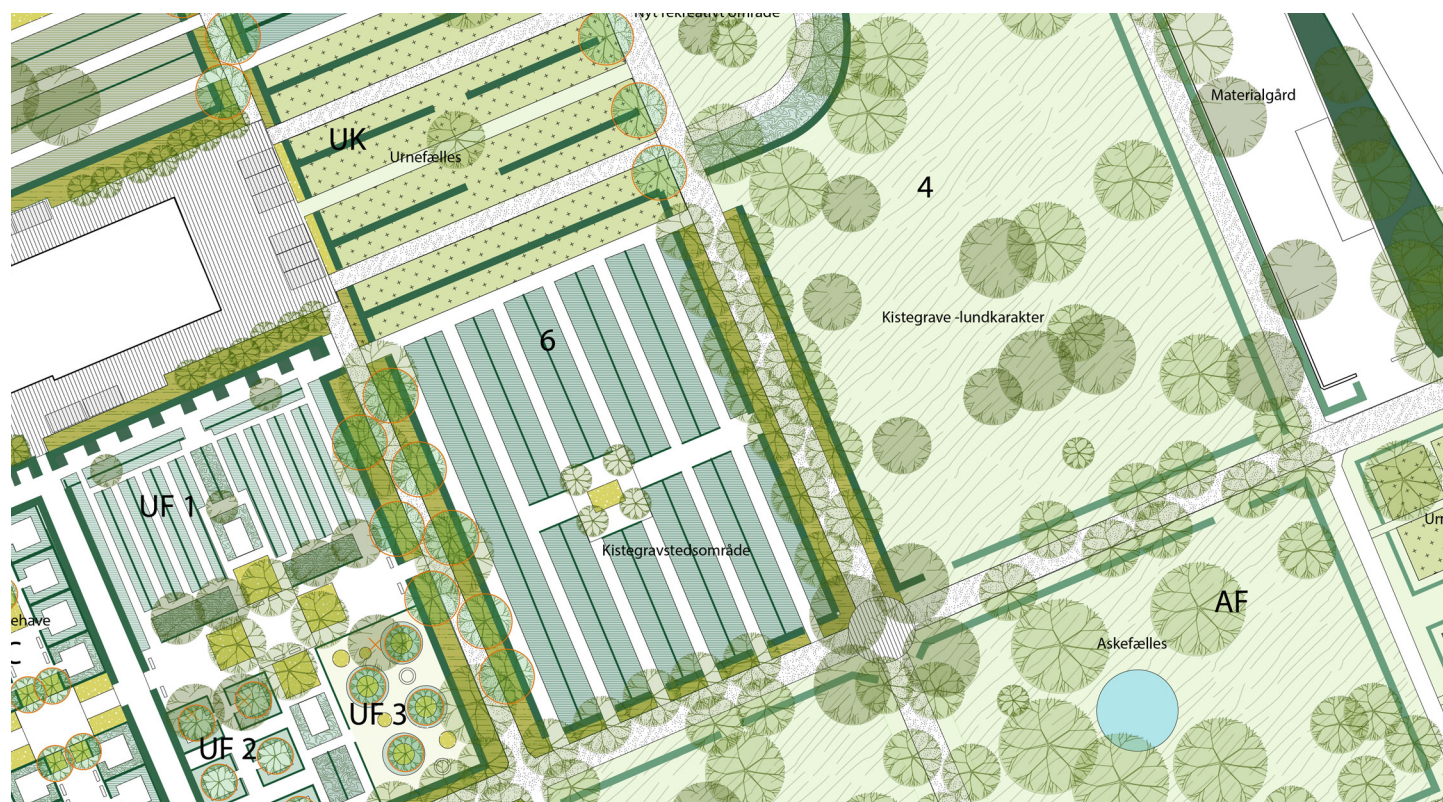
Buske

Potentilla fruticosa 'Abbotswood', buskpotentil

Potentilla fruticosa 'Manchu', buskpotentil

Rosa 'Diamant', bunddækkerose

DEN KLASSISKE KIRKEGÅRD MED URNEHAVE-MODEL

Nedslagkortet viser et eksempel på det klassiske kirkegårtsudtryk, hvor der er introduceret urnehaver i 1:1000

Vignet der illustrerer det rumlige udtryk på områder der harklassisk kirkgårdsudtryk med indførte urnhaver

2015

2020

2025

2030

Tomme gravsteder udfyldes med hæk skulpturer

Bunddække og solitærtræer

P-model introduceres på tomme gravsteder

Ny indkransning og samlet stisystem

DEN KLASSISKE KIRKEGÅRD MED URNEHAVE-MODEL

Diagrammet viser placeringen af områderne der har en karakter som klassisk kirkegård med urnehaver

Klassisk Kirkegård med p-model afd.1 og 6

Der er stadig brug for kistebegravelse på Sundby og den klassiske begravelsesform har også en landskabelig værdi i form af personlige – og tit velplejede områder. Problemet er at de mange tomme grave giver et trist og usammenhængende udtryk, hvor de eksisterende kistegrave ligger som ensomme øer med en lille stump ryghæk hver.

Det er et problem de fleste kirkegårde kæmper med i dag, hvilket først og fremmest skyldes at mange mennesker, som beskrevet, hellere vil begraves i urner eller askefællesgrave. Derfor er det en oplagt løsning at koncentrere kistegravene i et mindre område end i dag, og samtidig give mulighed for etablering af mindre urnegravhaver indimellem som erstatning for de tomme kistegrave.

Tidslinje

De gennemgående ryghække genetableres de steder hvor de er fjernet, med undtagelse af de steder, hvor der kan etableres nye urnegravhaver med det samme. De hække der oprindeligt har omkranset hvert underområde retableres ligeledes.

BEPLANTNING

For at tilføje det store område af "klassisk kirkegård" en lidt mere samlende karakter, indplantes et gennemgående træ, de steder, hvor det er muligt. Det gælder i særdeleshed de felter indenfor de nye urnegravhaver, der ikke lader sig udnytte til urnenedsættelser. Kinesertræet er et meget smukt, letløvet mindre træ med et usædvanligt sent blomstringstidspunkt – først hen i juli-august viser de store stande af duftende gule blomster sig. Blomsterne efterfølges af oppustede frøstande, der er holder til hen på vinteren. Træet får desuden fine orangebrune høstfarver. Herved vil der efterhånden dannes et fællespræg, som kan give denne del af kirkegården sin egen karakter og lette orienteringen. Nogle af urnegravhaverne kan rumme almindelige urnegrave, mens andre kan udformes som servitut-urnegrave med fast beplantning. Her kan stenene gives en bestemt udformning og de enkelte hække mellem gravene erstattes af en samlende beplantning med bunddække og årstidsvarierende stauder/mindre buske.

SERVITUTURNEHAVE

Waldsteinea ternata, guldjordbær
Sesleria autumnalis, efterårsblåaks
Phlomis russeliana, løvehale

Aegopodium podagraria Variegata

Sesleria autumnalis

Perisicaria superbum

Lamium maculatum

Phlloendron amurense

Phlloendron amurense

Koelreuteria paniculata

KATOLSKE GRAVSTEDER

Planudsnit i 1:500

Katolsk afdeling udvides, efterhånden som det bliver muligt mod syd - efter den skrå sti er væk. Her er kun kistebegravelser. Det er et område med egen karakter i kraft af gravstedskundernes flittige pleje og brug af stedet. Det er derfor ikke nødvendigt at ændre noget på forholdene umiddelbart. Til gengæld er der ved at opstå mangel på gravsteder til katolske kunder, og ny katolsk afdeling etableres på afd. 5 indenfor kirkegårdens område. Den resterende del af afd. 5, som er udmatrikuleret til hospitalet, kan udformes som en formel have i en karakter, der passer til den nye katolske afdeling - med klippede hække, sunde og længeblomstrende roser og stau-

beplantninger. I den nye katolske afdeling etableres et lille centralt område med mulighed for statuer og lys, som i den gamle del.

I det tilstødende område, som tilhører hospitalet, anlægges et enkelt og formelt opholdsrum, som bringer ro i hovedlinjerne og definerer udstrækningen af lunden med en naturlig afslutning.

Tidslinje

Den nye katolske afdeling kan etableres med det samme, stierne udlægges i grus og gravstederne etableres med klippede hække og områdehække.

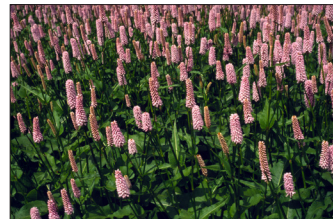
Diagrammet viser placeringen af områderne der har en karakter som klassisk kirkegård med urnehaver

Aegopodium podagraria Variegata

Sesleria autumnalis

Perisicaria superbum

Lamium maculatum

Phlloendron amurense

Phlloendron amurense

BEPLANTNING:

Hække:

Ilex crenata 'Convexa', japansk kristtorn

Buske:

Rosa moschata 'Ghislaine de Feligonde', mokusrose

Rosa moschata 'Buff Beauty', mokusrose

Stauder:

Waldsteinea ternata, guldjordbær

Digitalis grandiflora, storblomstret fingerbøl

Phlomis russeliana, løvehale

Sesleria autumnalis, efterårsblåaks

Dryopteris affinis, guldskaelsmangeløv

LUND - URNEHAVER

Nedslagkortet viser et eksempel på hvor der bliver introduceret urnefælles gravsteder -1:500

Lunden – urnefælles afd. UM og UG

I de store områder med urnefællesgrave understreges lundkarakteren af store græsarealer og fritstående træer, samtidig med at området underinddeles og indkranses af blomstrende, fritvoksende hække for at skabe en mere rolig oplevelse for de besøgende. De solitære træer har en identitetsgivende karakter og er på den måde også med til at styrke orienteringen på kirkegården. De eksisterende hække på UG erstattes ligeledes af fritvoksende, hvidblomstrede buske for at give en større oplevelsesrigdom.

Tidslinje

Salg af andet end urnefællesgrave stoppes. Hækkene kan etableres med det samme. De eksisterende hække på UM erstattes med fritvoksende. Hækkene på UG fjernes og de fritvoksende etableres med lidt større afstand til urnegravene for at muliggøre færdsel omkring gravene. En del af træerne kan plantes med det samme.

BEPLANTNING:

Birk vil kunne skabe et let og attraktivt rum i kistelunden. Anvendt i begrænset antal er de allergene aspekter meget begrænsede i et sammensat og åbent grønt byrum som det her beskrevne. Der er mange andre birketræer end den velkendte vortebirk. Kamtjatkabirk, *Betula ermanii* er lidt mindre og bredere i væksten med cremefarvet bark. Den får tidlige gule høstfarver og har ligeledes et tidligt løvspring og -fald. Da birk har et meget overligt og tæt rodsystem, bør træerne plantes i tætstående grupper i en bund af bispehue eller skovfrytler, således at der stadig er tilstrækkelig meget fri jord imellem træerne til at urnenedsættelser er mulige.

PLANTEFORSLAG

Træer

Betula ermanii, kamtjatkabirk

BUSKE TIL FRITVOKSENDE HÆKKE

Spiraea betulifolia, birkebladet spiræa

Aronia melanocarpa 'Viking', surbær

Chaenomeles 'Jet Trail', prydkvæde

Vignet der illustrerer det rumlige udtryk på områder hvor der er urnefælles gravsteder

2015

2020

2025

2030

2035

Tomme gravsteder udfyldes med græs.

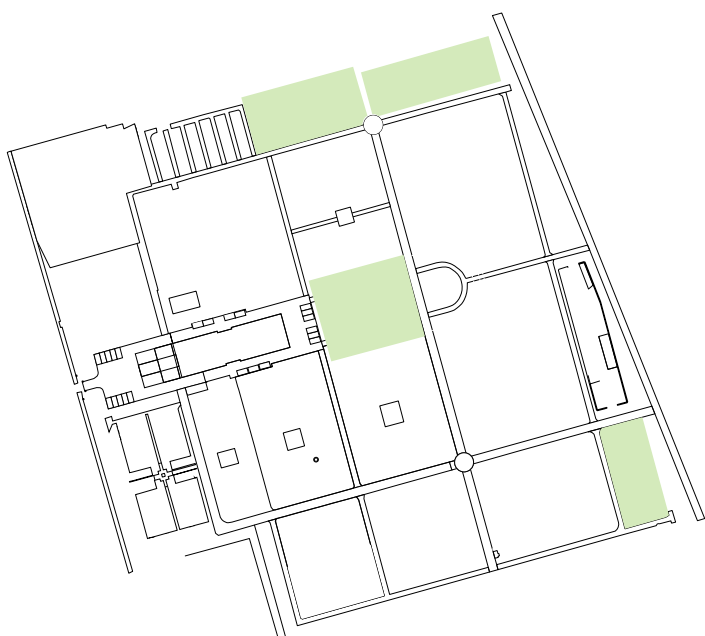
Servituter introduceres

Områder bliver omkranset af hæk.

Plantning af solitære træer.

Ny indkransning og solitære træer i plæne

LUND - URNEHAVER

Diagrammet viser placeringen af områder med urnefælles

Epimedium grandiflorum

Bunddække, Göteborg

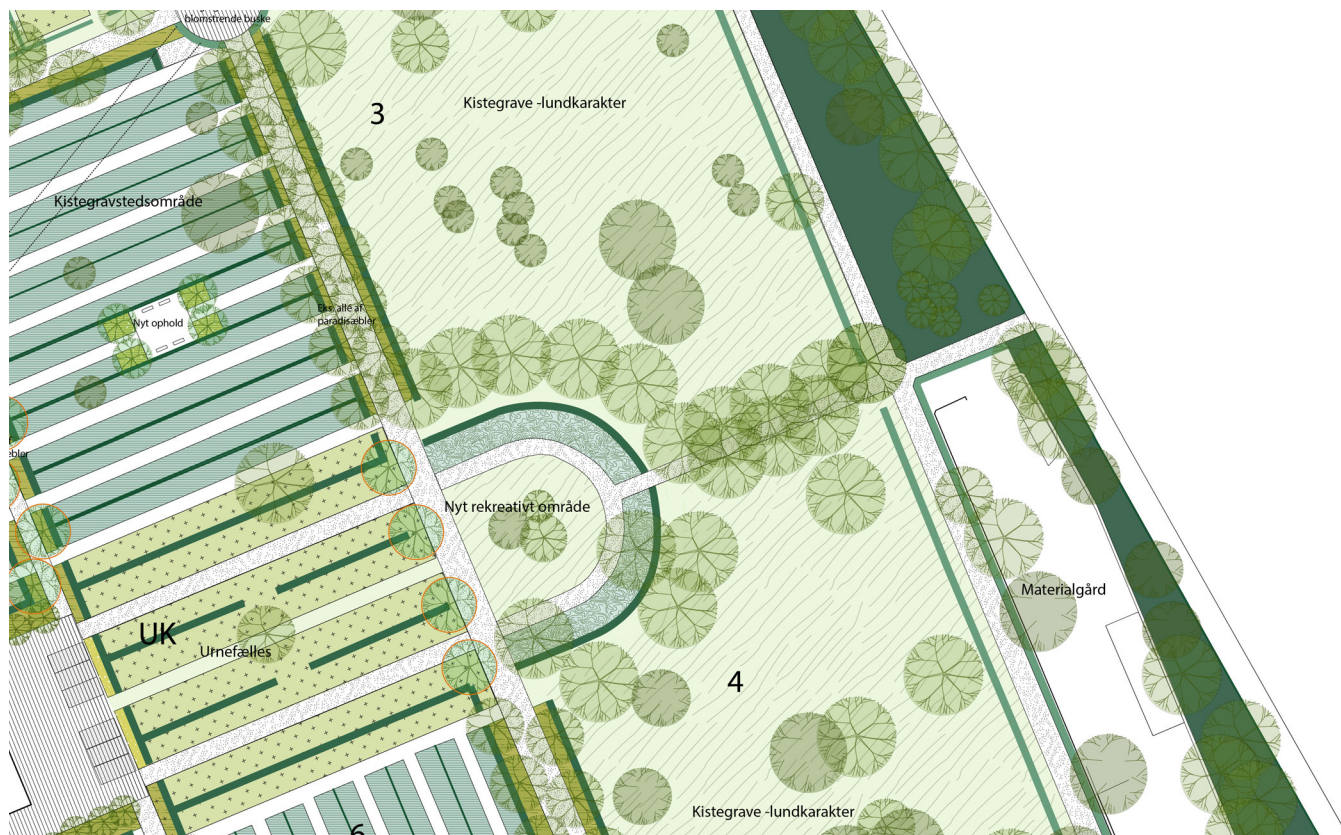

Aronia melanocarpa

Betula ermanii

LUNDEN - KISTEFÆLLES

Nedslagkortet viser et eksempel på de færdige kistefællesarealer -1:1000

Lunden – kistefælles afd. 3 og 4

Området udgør en frodigt udseende lund med smukke træer og blomstrende buske. Dette er stedet for kunder, der ønsker et mere naturligt, fritvoksende og ikke så individuelt gravsted. Samtidig er det et sted, der indbyder mere til rekreativt brug og det skal gravsteds kunderne være indstillet på. En lund af ægte kastanjer kunne være en mulighed – og en speciel oplevelse. Kastanjerne er smukke bredkronede træer med dekorativ vækst og et pælerodssystem, der gør dem velegnede til netop placering på en kirkegård, hvor der skal kunne graves. Dekorative blomsterstande, frugter og fine gule høstfarver. Almindelig røn er ligeledes et træ, der rummer mange, gode egenskaber: det er letløvet, har en fin blomstring og frugtsætning og efterfølgende smukke, røde høstfarver. Rodsystemet tillader ligeledes gravning.

I forbindelse med nye begravelser på området får kunderne mulighed for at plante en fritvoksende busk på stedet. Der kan vælges en busk for hver årstid til markering af tidspunktet for begravelsen – eller afdødes fødselsdag. Derved gives området en fin årstidsvariation og de efterlader et mindepunkt. Kun hækkene omkring hele området bevarer/retableres. Ellers fremstår området som en græsflade med solitære buske og træer i en harmonisk kombination.

Tidslinje

Salg af traditionelle kistegrave stoppes. Hækkene omkring gravene fjernes til fordel for solitære buske i græs, hvis dette accepteres af gravstedsejeren. Ryghækken fjernes, så gravene ligger som øer uden bagside. Generelt udfases traditionelle kistegrave til fordel for kistefællesgrave, eller urnefællesgrave i samme belægningsplan.

Vignet der illustrerer det rumlige udtryk på
kistefællesarealer

2015

2020

2025

2030

2035

Tomme gravsteder udfyldes med græs.

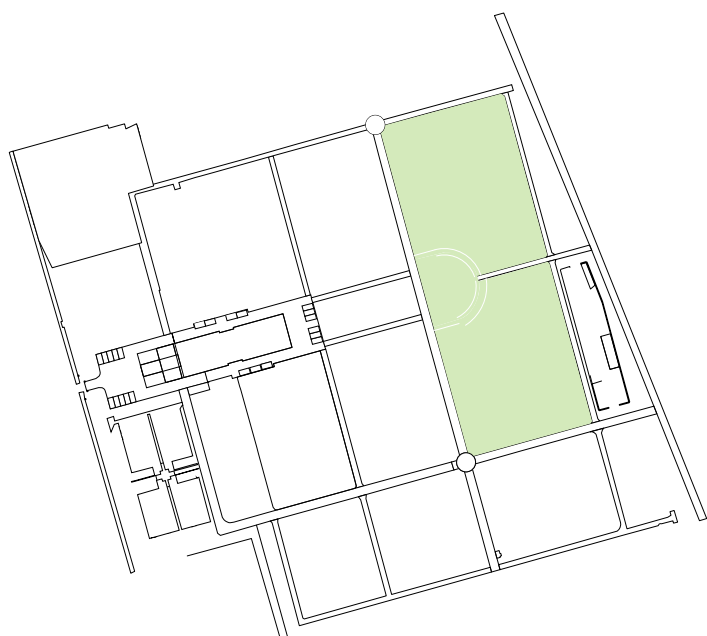
Servituter introduceres

Områder bliver omkranset af hæk.

Plantning af solitære træer.

Ny indkransning og solitære træer i plæne

LUNDEN - KISTEFÆLLES

Diagrammet viser placeringen af områder med kistefælles

PLANTEFORSLAG

Træer

Castanea sativa, ægte kastanje

Sorbus aucuparia, røn

FRITVOKSENDE BUSKE

Vinter

Lonicera x purpusii, gedeblad

Forår

Chaenomeles 'Nivalis', prydkvæde

Forsommer

Spiraea betulifolia, birkebladet spiræa

Sensommer

Hydrangea paniculata 'Kyushu', havehortensia

Efterår

Osmanthus heterophyllus, djævletræ

Hydranges 'Kyushu'

Spiraea betulifolia

Castanea sativa

Lonicera xylosteum

Hedera helix arborescens

LUNDEN - ASKEFÆLLES

Nedslagkortet viser et eksempel på de færdige askefællesarealer 1:1000

De store gamle egetræer på området er identitetsbærende og giver en særlig stemning af dybde og tid. Enkeltheden og det storslåede bør understreges på stedet.

Hækkene, der adskiller opholdsområdet fra resten, fjernes og vandelementet bringes mere frem i lyset - eller udskiftes med et simpelt spejl bassin i niveau med plænen, således at træerne og himlens spejling kan opleves fra hele området. Et mere diskret vandelement, som ikke træder så markant frem af fladen, vil kunne understrege lundpræget og den lette og mere lyse tone, der anslås her.

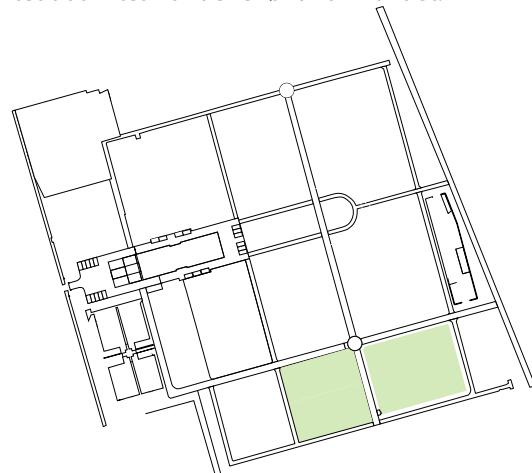
Ophold etableres i kanten og området kommer til at fremtræde som en helhed. Der etableres en forårspæne af hvide skilla, som om foråret kan symbolisere de mange begravede på stedet som et tæppe af små stjerner.

PLANTEFORSLAG

Scilla sibirica 'Alba', russisk skilla

Tidslinje

Hække nedlægges. Skilla kan plantes til efteråret, vandelementet udskiftes når der er økonomi til det.

Diagrammet viser placeringen af områder med askefælles

Vignet der illustrerer det rumlige udtryk på
askefællesarealer

2015

2020

2025

2030

2035

Tomme gravsteder udfyldes med græs.

Servituter introduceres

Områder bliver omkranset af hæk.

Plantning af solitære træer.

Ny indkransning og solitære træer i plæne

GRAVSTEDER

LIGE NU TILBYDER SUNDBY KIRKEGÅRD

GRAVSTEDSTYPER

NY URNEMODEL

LIGE NU TILBYDER SUNDBY KIRKEGÅRD

Sundby Kirkegård er amagerkanernes lokalkirkegård. Kirkegården har et bredt udvalg af gravstedsformer, bl.a. et kolumbarium. Sundby Kirkegård har også en katolsk afdeling. Kirkegården udgør i dag godt 10 ha.

Kirkegården tilbyder i dag:

Traditionelt kistegravsted er et gravsted med egen individuel afgrænsning, plantning og valg af gravsten, alt inden for vide rammer. Man har selv pligt til at sørge for, at gravstedet bliver vedligeholdt, men kirkegården kan gøre det mod betaling. I kistegravsteder kan der også nedsættes urner.

Kistefællesgravsteder ligger i områder, der imødekommer ønsket om et gravsted i et fælles anlæg, der vedligeholdes af kirkegården. Der er græs på hele arealet, og de enkelte gravsteder er ikke afgrænset. I kistefællesgravsteder kan der også nedsættes urner. Fredningstiden er 20 år for en kiste, og gravstedet skal derfor købes for mindst 20 år.

Traditionelt urnegravsted er et gravsted med egen individuel afgrænsning, plantning og valg af gravsten, alt inden for vide rammer. Man har selv pligt til at sørge for, at gravstedet bliver vedligeholdt, men kirkegården kan gøre det mod betaling.

Urnefælles: Til forskel fra askefællesgraven (ukendt) kender man stedet for urnens nedsættelse. Fredningstiden er 10 år for en urne, og gravstedet skal derfor købes for mindst 10 år. Størrelsen på gravstedet er 1 m² med plads til 2 urner.

Askefællesgraven eller "de ukendtes grav" som den kaldes, er anlagt som et smukt fælles anlæg på kirkegården og har betegnelsen afdeling 5. Askefællesgraven er beliggende i hjørnet ved Backersvej og Amager Hospital og er genkendelig ved, at der er anbragt en vandkunst på arealet, hvor bedemænd og pårørende kan anbringe afskårne blomster i nettet ved vandkunsten.

I 2004 blev der indviet et nyt kolumbarium på Sundby Kirkegård. Der er plads til to enkeltturner eller en dobbeltturne på en urneplads. Der kan anbringes blomster eller anden udsmykning på pladsen.

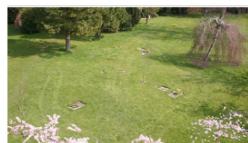
Fremover kan kirkegården - hvis planerne om en ny katolsk afdeling gennemføres - tilføje et smukt anlæg - med plads til også urner for katolikker - til kirkegården.

Traditionelt kistegravsted

Et gravsted med egen, individuel afgrænsning, plantning og valg af gravsten, alt inden for vide rammer.

> [Læs mere om traditionelt kistegravsted](#)

Kistefællesgrav i græsareal

Et kistegravsted i et fælles anlæg, der vedligeholdes af kirkegården. I nogle områder kan der sættes monument på graven.

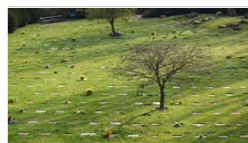
> [Læs mere om kistefællesgrave](#)

Traditionelt urnegravsted

Et gravsted med egen, individuel afgrænsning, plantning og valg af gravsten.

> [Læs mere om traditionelt urnegravsted](#)

Urnefællesgrave

Et urnegravsted i et fælles anlæg, der vedligeholdes af kirkegården. Der kan vælges afdelinger med eller uden mulighed for at sætte monument på graven.

> [Læs mere om urnefællesgrave](#)

Askefællesgraven (ukendt)

Askefællesgraven eller "de ukendtes grav", som den også kaldes, er anlagt som et smukt fælles anlæg på kirkegården. Der kan ikke sættes individuel gravsten, og man kan ikke være til stede ved nedsættelsen af asken.

> [Læs mere om askefællesgraven](#)

Eksempel på mulige katolske urnenedsættelser

GRAVSTEDSTYPER

Strategien, der sigter på at arbejde i retning af en mere optimal brug af pladsen begravelsesmæssigt, kan realiseres ved at introducere en model for indretning af mindre, skærmede urnegravhaver. Disse små og intime særhaver vil erfaringsmæssigt appellere til mange brugere. Urnegravhaverne kan skabe ro og virke overskuelige for de besøgende.

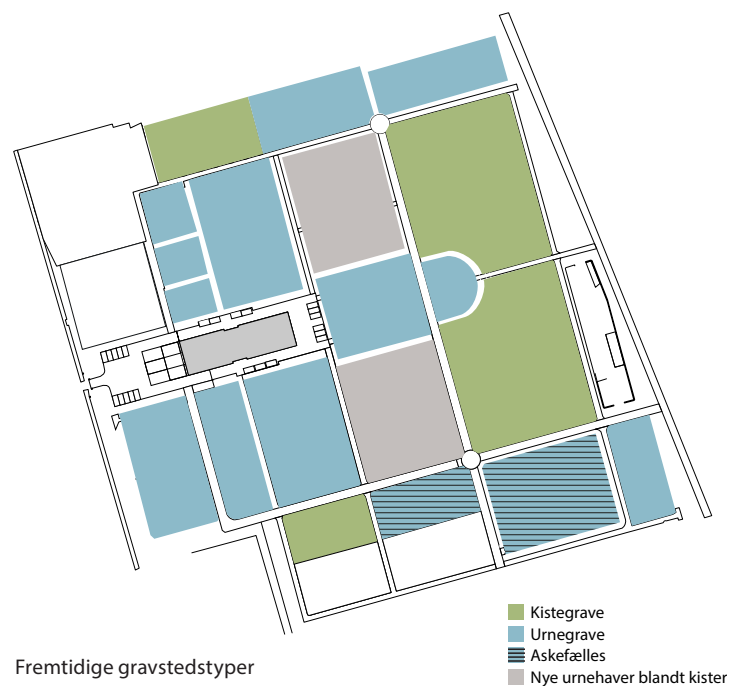
Introduktionen af disse urnegravhaver er en simpel og robust model for, hvorledes pladsudnyttelsen forbedres og tomme kistegravsteder kan overgå til urnegravsteder og med tiden udgøre nye fine "haver-i-haven".

For at fremme denne strategi, bør man planlægge salget af gravstederne således, at salget koncentrerer sig i områder, hvor der i forvejen er rimeligt tæt besat. Tilsvarende bør man undlade fra at sælge gravsteder i kistegravsområderne, hvor flere tilstødende grave allerede er hjemfaldne. Herved skabes der, over årene, mulighed for at fortætte med urner og samtidigt skabe en mere indbydende kirkegård.

På diagrammet kan den nye strategi aflæses, som en forenkling af områdeinddelingen. Disse langsigtede tiltag har fokus på at omlægge området, så det både beplantningsmæssigt, og i forhold til gravstederne, får et rationalt og en struktur for, hvordan man udnytter pladsen bedst muligt.

Gravstedstyper i dag

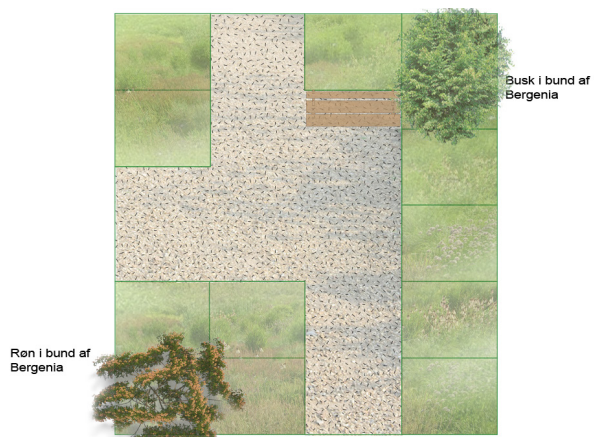
Fremtidige gravstedstyper

NY URNEMODEL

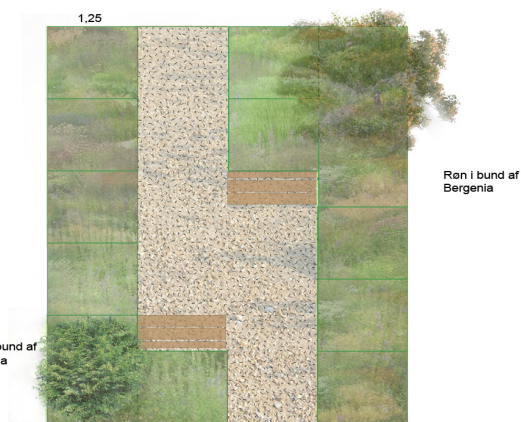
I den klassiske og mere regulære afdeling, anbefales det at indføre urnegravhaver af enkel udformning, således at den lidt mere formelle karakter, som denne del af kirkegården udstråler, understøttes og hermed sikrer det modspil til lunden, der gør det interessant at bevæge sig rundt på Brønshøj Kirkegård.

Diagrammet viser placeringen af områderne der har en karakter som klassisk kirkegård med urnehaver

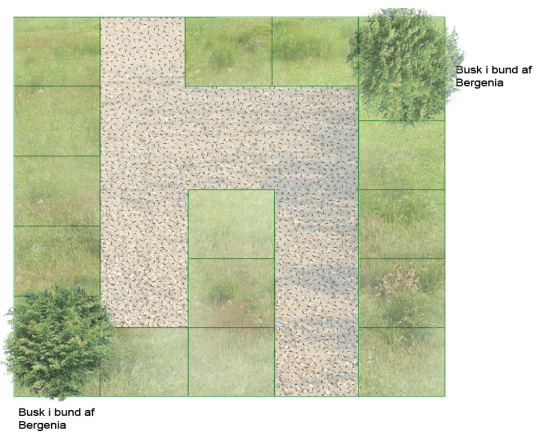
Eksempel på hvordan man kan indføre urnehaver og nye stisystemer i den klassiske kirkegård

Eksempel å hvordan man kan indføre urnehaver og nye stisystemer i den klassiske kirkegård

Vignetten illustrerer det rumlige udtryk på områder der har klassisk kirkegårdsudtryk med indførte urnehaver

Busk i bund af Bergenia

Busk i bund af Bergenia

Eksempel på hvordan man kan indføre urnehaver og nye stisystemer i den klassiske kirkegård

